

Daniel má plán, cosi jako deník o budoucnosti, který si píše do sešitu s černými deskami. Občas ho sice běh života donutí, aby v deníku zalistoval zpátky, pár drobností upravil, z některých předsevzetí slevil, přesto však prožívá život, o němž je přesvědčen, že je úspěšný a svým způsobem i šťastný. Najednou se ale přihodí něco, s čím Daniel ve svém deníkovém plánu nepočítal. Portugalsko se ocitá na pokraji hospodářského kolapsu a s ním se rázem hroutí i celý Danielův plán – přijde o práci i střechu nad hlavou, vlastní rodina se mu odcizuje, vzdalují se i jeho nejlepší přátelé z dětství. Navzdory všemu se však Daniel nehodlá vzdát a jeho vůle začít znovu se zdá nepřemožitelná. Když se mu přítel Xavier jen tak mezi řečí zmíní o průměrném indexu štěstí, Daniel se ve fiktivním dialogu s kamarádem Almodôvarem začne zamýšlet nejen nad tím, jakou skutečnou hodnotu má jeho vlastní štěstí, ale i nad hodnotami, které člověk přenechá budoucím generacím.

Průměrný index štěstí je obdivuhodný román o nezdolném optimistovi, který bojuje do posledního dechu za svůj důstojný život i za štěstí těch, které miluje. Svým dramatickým, realisticky a místy i humorně zpracovaným příběhem se David Machado řadí po bok nejtalentovanějších vypravěčů své generace.

David Machado

PRŮMĚRNÝ INDEX ŠTĚSTÍ

BOURDON

PRŮMĚRNÝ
INDEX
ŠTĚSTÍ

SOUČASNÁ EVROPSKÁ
LITERATURA

BOURDON

David Machado

Photography by © Marlene Babo

David Machado se narodil v roce 1978 v Lisabonu. Autor povídkové sbírky *Histórias Possíveis (Splnitelné příběhy)* a románů *O Fabuloso Teatro do Gigante (Obrovo pohádkové divadlo)*, *Deixem Falar as Pedras (Ať promluví kameny)* a *Debaixo da Pele (Pod kůží)*. David Machado se s úspěchem věnuje také literatuře pro děti a mládež. Román *Índice Médio de Felicidade (Průměrný index štěstí)*, který získal Cenu Evropské unie za literaturu a ocenění Premio Salerno Libro d'Europa, se dočkal i filmového zpracování a byl přeložen do dvanácti jazyků.

SOUČASNÁ EVROPSKÁ LITERATURA

Tato kniha je součástí projektu financovaného Evropskou unií s názvem Kreativní Evropa, který je zaměřený na podporu menšinových evropských jazyků. Hlavním cílem tohoto projektu je podpora kulturní a jazykové rozmanitosti, posílení nadnárodního oběhu literatury a lepší přístup čtenářů ke kvalitní literatuře z jiných jazyků, než jsou jejich vlastní. Projekt Kreativní Evropa se kromě podpory menšinových evropských jazyků zaměřuje i na podporu méně zastoupených literárních žánrů a ovytvřil se jako cenný nástroj pro propagaci v rámci Cen EU za literaturu (EUPL).

S podporou Evropské unie vydává nakladatelství Bourdon sedm různorodých knih, které spadají pod projekt Kreativní Evropa. Tato díla jsou přeložena z menšinových jazyků, jako je například islandština, katalánština, norštin, maďarština, řečtina a další.

Creative
Europe

For the ones who had a notion
A notion deep inside
That it ain't no sin to beg lad you're alive
I wanna find one face that ain't looking through me
I wanna find one place
I wanna spit in the face of these Badlands

BRUCE SPRINGSTEEN

8,0

ŠVÝCARSKO

Tak především, Almodôvare: uvědom si, žes tady nebyl.

Situace se hodně zkomplikovala. Hodně a velice rychle. Nebo možná, že tomu tak bylo vždycky, možná, že svět byl vždycky složité místo. Nemyslím si, že všechno začalo, až když tě zatkli, i když mám takový neurčitý pocit, že tvoje zatčení přece jen bylo prvopočátkem všeho. Tvoje nepřítomnost umocnila naše strasti. Rozhodl ses, že ti nikdo nesmí na oči, a to se neobešlo bez důsledků. Což je vlastně totéž, jako bych řekl: nebyli jsme připraveni, že tu s námi nebudeš. Zanechal jsi příliš velkou prázdnotu a nikdo z nás dost dobře nevěděl, jak se s šíří té opuštěnosti vypořádat. Tys tu ale nebyl a nám nezbývalo nic jiného než se o to alespoň snažit. Stále nevím, jestli jsme selhali. Jistý jsem si jenom tím, že ty o našich nezda-rech rozhodovat nebudeš. Od jisté chvíle totiž tvé umíněné mlčení podmínilo celý tento příběh.

Představuju si tě tam uvnitř. Na místě, kam nepatříš, kde ses musel naučit, jak do něj vtěsnat své tělo, a pochopit zákony, které lze vyčíst jedine z očí mužů, kteří tě obklopují. Bylo to těžké? Tížila tě nezdolnost zdí kolem? Cítil jsi hrůzu, když ses postavil tváří v tvář nevraživým pohledům tvých nových souputníků? Tady venku si všichni myslí, že ano. První týden, co jsi tam trávil, mi Clara každý večer po večeři volala, přidušeně vzlykala a zajíkávě ti říkala „chudinka moje“, jako by mluvila o dítěti, skoro ještě nevinátku. Jako by příliš brzy ovdověla, stýskala si, oslovovala tě „lásko moje“ a ptala se mě: „A co když mu ubližují?“ Tvůj syn, malý Vasco, který je dnes už vyšší než já, se po návratu ze školy zamykal v pokoji, kde pak hrával na housle, partitury rozházené po podlaze, pronikavé vibrování strun šplhající po stěnách domu. A Xavier, ten se pustil do studování trestního zákoníku na internetu ve snaze najít nějaký paragraf, který by tě odtamtud dostal, neustále opakoval: „Almodôvar tam nevydrží, Danieli, ten kluk není stavěnej

na život za mřížemi.“ Tví přátelé se scházeli u kavárenských stolků, v restauracích nebo někde v kuchyni a se západem si připíjeli na tvoje zdraví, aby zamaskovali předtuchu, že se ti přihodí něco špatného. Nikdo ničemu nerozuměl. Jak se to mohlo stát? Takový hodný člověk, chlapík se srdcem na dlani, pro každého měl vždycky ta správná slova. Manžel. Otec. Kamarád. Každé vysvětlení znělo jako čirá fantazie. A já jsem tě ustavičně přede všemi jen omlouval, tvrdil jsem, že „jistě měl své důvody, vždyť ho všichni známe, nestal se z něj přece jiný člověk jenom proto, že sedí ve vězení“. Tehdy jsem na tebe ještě nebyl našťvaný.

Ted' si tě ale představuju, jak tam vevnitř přežíváš. Představuju si tvoji tvář i gesta. Myšlenky, kterými naplňuješ své hodiny. Nevěřím, že se cítíš zdrcený. Nevěřím ani, že ti ubližují. Vlastně si myslím, že se ti tam daří dobře. Našel sis doupe, kam ses zašil a čekáš, až toto temné období našeho života, tahle vleklá zima přejde. Spíš zimním spánkem, to je ten správný výraz. Srdeční rytmus se ti zpomalil až do krajnosti, dostáváš třikrát denně stravu, tvá existence se v pohodlí mezi zdmi, které tě obklopují, smrskla téměř na nulu. Tady venku se život může klidně zadrhnout mrazem a ty si tam uvnitř udržuješ tělo pěkně vlažné, a co je na tom nejlepší, svou mysl také. Jsi podělanej zbabělec, Almodôvare. Řekni, kdy se tvůj svět zkomplikoval víc než náš, abys mohl mít právo na to, cos udělal? Víím, že spousta lidí s tebou počítala, mnozí na tobě záviseli. Jistým způsobem jsi za ně byl zodpovědný. Byla to snad příliš velká tíha na tvoje srdce?

Byl bych to pochopil. Byli bychom si promluvili, kdybys mě přijal, když jsem tě přišel navštívit, kdybys mi zvedal telefony. Všechno bys mi vysvětlil a já bych tě pochopil, Almodôvare. Byl bych tě ušetřil vyprávění o realitě tady venku, o tvém synovi, o Claře, Xavierovi, o mně a o obavách lidí, které máš

rád, o naší zemi, která se sesypala jako domeček z karet, i o hroutícím se světě. Neřekl bych ti nic, dokud bys nebyl připraven, abys to všechno vyslechl, poznal a strávil. Byl bych počkal, než bych ti vyličil, že tři měsíce poté, co tě zavřeli do vězení, jsem zůstal bez práce, že krátce nato Marta, která byla bez zaměstnání už déle než půl roku, odešla s dětmi do Viany do Castelo, aby tam pracovala u svého táty v bistro, a že já jsem zůstal, protože jsem ještě neztrácel naději. Navzdory tomu, že se situace zkomplikovala velice rychle, stále jsem věřil. Hovor s tebou by mi prospěl, možná, že by mi i pomohl, a věř mi, čekal bych tak dlouho, jak by bylo zapotřebí.

Jsi podělaný zbabělec, Almodôvare.

Každopádně teď nemám, jak jinak bych si s tebou mohl promluvit. A když to uznám za vhodné a okolnosti to dovolí, budeš mít právo na odpověď. Možná, že nakonec spolu povedeme hovor (skoro) jako za starých časů. Takže, kamaráde, dejme se do toho.

Můžeme třeba začít ránem, kdy Xavier odešel z domova. To ráno je důležité. Měsíc předtím jsem si sehnal práci jako prodavač vysavačů. Byznys odsouzený k nezdaru od samého počátku. Byl jsem si toho vědom, když jsem se do něj pouštěl. Nic jiného k mání ale nebylo. Za půl roku jsem prošel šestadvaceti pohovory a kde nic, tu nic. Před sebou jsem měl ještě tři nebo čtyři měsíce na podpoře a potom už jen černou propast. Bylo mi třicet sedm let a přitom to vypadalo, že můj život dospěl ke svému konci. Byl jsem vystrašený. To se rozumí, že jsem byl vystrašený. Na jedné webové stránce s volnými místy jsem narazil na inzerát, že se hledají prodavači. Vyplnil jsem formulář a hned následující den jsem obdržel e-mail s oznámením, že mě vybrali. Jen tak, bez pohovoru, ani jsem nemusel prokazovat své předpoklady k výkonu té práce. Na

zaučovací schůzce nám vysvětlili, že jde o vysavače. Skoro jsem se musel smát. Popravdě řečeno, Almodôvare, klidně bych prodával i parcely na Marsu, kdyby na to přišlo.

Xavier odešel z domova?

To teda ne, Almodôvare, mlč, ještě nejsi na řadě. Kromě toho, tohle vyprávění bude mít řád, který určím já.

Systém obchodování s vysavači byl následující: firma, která je prodávala, se jmenovala W.R.U., nikdy jsem ale nezjistil, co ta zkratka vlastně znamená; W.R.U. přístroje pronajímala svým spolupracovníkům, tedy mně a zbytku vybraných, vždycky na týden, abychom je mohli předvádět. Předváděčky jsme si ale museli obstarat sami, i když v případě nutnosti nám firma slibovala logistickou podporu. Dodnes nevím, co tím mysleli. Žádná kancelář firmy neexistovala, pouze sklad, kam jsem si chodil vysavače vyzvedávat. Všechno ostatní se vyřizovalo jen telefonicky. Žádnou smlouvu se mnou nepodepsali, což mi na druhou stranu umožnilo dál pobírat příspěvek v nezaměstnanosti. Do mojí kapsy šla provize za prodej, asi tak mezi sedmi až jedenácti procenty z každého prodaného luxu, ovšem až po odečtení nákladů za pronájem přístroje. Jinými slovy – platil jsem, abych mohl pracovat. Okamžitě jsem nabídku přijal.

Jezdil jsem po městě a organizoval předváděčky. Našrotil jsem se celý proslov, znal jsem dobře všechny modely z katalogu, vždycky jsem jezdil se dvěma nebo třemi přístroji v kufru auta. Ale přesvědčit lidi, aby mě přijali, nebylo snadné, uběhlo třeba i několik dní a nic se nedělo, jako by se svět pomalu přestával otáčet. Občas někdo otevřel dveře, nechal mě vyluxovat celý byt, podlahu, stěny, stropy, koberce, závěsy, pohovky a nakonec mi oznámil, že nemá zájem. (Situace se zkomplikovala nejen v tvém a mém případě, v podobném propadlišti se ocitli všichni.) Obrátil jsem se na síť svých známých. Matčiny přítelkyně. Na své bývalé kolegyně z agentury. Kamarádky ze

střední, které jsem víc než deset let neviděl. Také na kamarády, samozřejmě. Pomohla mi Marta. I když byla daleko, obvolala své přítelkyně a požádala je, aby mě přijaly.

Jednoho dne mi zavolala Clara, někdo jí řekl, že potřebuji pomoc při prodeji vysavačů, a ona se nabídla, že u vás doma zorganizujeme předváděcí akci výměnou za desetiprocentní podíl z toho, co vydělám. Přijal jsem. Bylo to úspěšné odpoledne, prodal jsem dva luxy. Když jsme skončili, Clara mi o tobě chvíli povídala, o tvé nepřítomnosti. Dělala si starosti kvůli Vaskovi, byl ke všemu netečný, jako by ještě pořádně nestrávil, že tu nejsi. Poprosila mě, abych s ním promluvil. Vyhověl jsem jí, usoudil jsem, že to můžu udělat jako projev poděkování. Vasco byl u sebe v pokoji a nad noty v notovém sešitě čmáral slova, jakýsi text o smrti psa. Rozmlouvali jsme spolu asi deset minut, jeho hlas mi tolik připomínal ten tvůj, když ti bylo patnáct, tytéž dlouhé odmlky mezi větami. Povídali jsme si především o hudbě, líbí se mu rock sedmdesátých let, The Who, Led Zeppelin, Rolling Stones. Dvakrát či třikrát se usmál, vypadal pohodově, vyrovnaně. Obával jsem se, abych mu nezkazil náladu, a tak jsem se ho nevyptával, jak žije, nevyptával jsem se ho ani na školu, ani na holky, ani na kamarády. Neptal jsem se ani na tebe.

Pochop, Almodôvare, věřil jsem, že je ještě možné všechno přebudovat, znovu sesbírat dílce svého života, které se uvolnily, a pevněji a lépe si je připevnit k tělu. Nebyl jsem našťvaný. Tehdy jsem ještě nebyl našťvaný. Jen jsem musel pozorně sledovat důležité věci, jít za nimi, nezastavovat se a neohlížet zpátky, každý krok dobře promýšlet. Věřil jsem, že pokud budu všechno dělat správně, život už mi nebude házet klacky pod nohy.

Pak si ale ten blbec Xavier, který už dvanáct let vězí zabedený doma a jen sedí za počítačem a přemýšlí o naprosté

marnosti života, usmyslí, že půjde ven, a to jako naschvál zrovna v den, kdy jsem měl mít předváděčku v jednom hotelu v Cascais. Jen si to představ – mohl jsem prodat deset nebo patnáct vysavačů najednou, vydělat nějaké peníze, všechno změnit.

Xavier šel ven?

První ho viděl Tuga, něco málo po šesté ráno, nedaleko obchodního střediska. Ve zprávě, kterou mi poslal, tvrdil, že si není jistý, mimo jiné také proto, že to bylo hodně nepravděpodobné, ale ten člověk prý opravdu vypadal jako Xavier. Tmavě modrá tepláková souprava, žabky pleskající o paty, bílé vlasy jako vždycky. Potom ho zahlédlo ještě dalších pět lidí. Všichni mi poslali esemesku. Jako bych byl Xavierova chuva. Nebo jako bych byl ty. Také jsem měl od Xaviera nepřijatý hovor, v 5:42. Neslyšel jsem ho, protože si večer mobil nastavuju na tichý režim.

Zavolał jsem Xavierovi. Nechal jsem telefon dlouho vyzvánět. Nezvedl to. Takže jsem naházel luxy do auta, šest beden s novými modely, vysavače, které jsou schopné vycucnout ti i myšlenky z hlavy, předražené, jako by je vyvinula NASA. Všechno jsem nacpal do auta a vyrazil Xaviera hledat. Přesto, že jsem měl být v devět v hotelu, pustil jsem se do objíždění Xavierovy čtvrti, projel jsem všemi ulicemi, o nichž jsem si myslel, že by tam mohl být, vracel jsem se na místa, kam měl ve zvyku chodit, než se z něj stal ten podělanej poustevník, všechny jsem obvolával a vyptával se, jestli... Počkej, to není pravda. Takhle to nebylo. Mluvím, jako bych tě nechtěl zklamat, jako by mi na tvém názoru ještě záleželo. Nastoupil jsem do auta, to je pravda. Ale nejel jsem ho hledat hned. Vzpomínám si, že jakmile jsem vyjel z Lisabonu směrem na Cascais, tak mě napadlo: jestli odešel z domu, aby se zabil, tak měl času až až.

Hele, Almodôvare, já se hájit nemusím, tohle vyprávění není žádný tribunál. Přiznám ti jen, že onoho rána, kdy jsem dostal zprávu, že Xavier odešel z domova, jsem neměl v hlavě nic jiného, než že ty vysavače prostě musím prodat. Myslel jsem na ně navzdory tomu, že jsem si byl vědom vysoké pravděpodobnosti, že ten vůl opravdu skočí z nějakého mostu. Myslel jsem na luxury, i když jsem věděl, že se mnou tak nějak počítáš, abych dal na Xaviera pozor. Jenomže já nejsem jako ty, to je přece nad slunce jasnější. A kromě toho já s ním nejsem tak velký kamarád jako ty. Popravdě řečeno, ani nevím, jestli jsem jeho kamarád. Kdysi dávno jsme byli přátelé. Pak se ale zahalil do temného stínu, nepřirozená úzkost prostoupila vše, cokoli řekl. Vzpomínám si, jak jsem ho pozoroval, šestnácti-, sedmnáctiletého kluka mezi ostatními šestnácti-, sedmnáctiletými kluky, a přemýšlel jsem: tohle nedává smysl, zákonitosti života tak, jak ho známe, nemohou existenci tak zasmušilého člověka vysvětlit. Xavie-rova deprese přišla najednou jako blesk z čistého nebe. Jako by si ji vymyslel. Nikdy jsem se o to s tebou nepodělil, ale myslím, že si postavu, do které se stylizoval, sám vymyslel. Smutného kluka s šedými vlasy, nepřítomným pohledem a s věčně zapálenou cigaretou mezi prsty, kluka, který maluje ponuré kresby do sešitů, ve všem, co ho obklopuje, vidí jen nekonečnou beznaděj, nelíčený sebevražedný výraz ve tváři. Myslím, že se necítil jistý svou vlastní identitou, a tak na sebe převzal totožnost té pochmurné postavy. Pak se mu zalíbila, nebo si na ni zvykl, možná se v ní ztratil. Na tom nezáleží. Prostě se tou postavou stal, Almodôvare. Celé dny proležel na posteli a civěl do prázdného prostoru mezi sebou a stropem. Kost a kůže, jako by držel hladovku. Vytetované číslice na pažích, na zádech i na prsou, tvary některých z nich si sám navrhl. Prášky. Posedlost statistikou. Stěny pokoje počmárané

matematickými rovnicemi. Zákazníci, kteří se k němu domů courají ve dne v noci, kdykoli se jim zamane, aby si od něj nechali vytetovat pavouky – nikdy jsem nepochopil, proč jenom samé pavouky –, výměnou za pár šlupek sotva na přežití. A absence jakéhokoli povědomí o budoucnosti.

Přesně ten nedostatek povědomí o budoucnosti mě vy-lekal. Jak dokáže nemyslet na budoucnost? Jak je možné, že ho takové věci, jako je zítřek nebo co bude za měsíc či za deset let, vůbec netíží na duchu? Jak se někdo může každé ráno probouzet a přitom necítit ani špetku naděje anebo obavy z toho, co se má stát? Neuměl jsem s takovým člověkem vést hovor. Když teď nad tím zpětně přemýšlím, ve skutečnosti šlo o to, že tys byl vůči Xavierovu neštěstí vždycky imunní, tvoje schopnost mlčky snášet jeho cynický projev a absolutní netečnost byla téměř strašidelná, ale díky ní jsi byl dál jeho přítelem. Zůstal jsem vám po boku, protože jsem nebyl nikdy ochoten opustit to, čím jsme kdysi bývali. Najít si nové přátele v mém případě nepřipadalo v úvahu, nejsem na to stavěný.

A tys ho chtěl zachraňovat. Říkával jsi, že Xavier je umělec a umělci prostě takoví jsou – koketují se smrtí a z trápení nevyjdou. O nevyhnutelnosti Xavierovy sebevraždy jsme už mluvili tolikrát, Almodôvare, že jsem na ni od jisté chvíle začal myslet jako na cosi, co se stalo už před mnoha lety, a nikoli jako na věc, která se má teprve stát. Přes to všechno jsi ho chtěl zachraňovat, nikdo v jeho přítomnosti nemohl o trápení ani ceknout, nemohli jsme ho nechávat o samotě, chtěls u něj neustále být, abys tomu zabránil. Jako by Xavier už nebyl schopen rozhodovat o svém vlastním životě.

Teď je to jinak. Odtamtud, kde jsi, nikoho zachraňovat nemůžeš.

To je pravda. Ty ale můžeš.

Jsi na omylu. Nezůstal jsem tady proto, abych zaujal tvé místo. A navíc, na rozdíl od tebe já jsem se za Xavierovo přežití nikdy necítil odpovědný.

A co když si prožene kulku hlavou?

Almodôvare, správná otázka zní: Co bude, když si prožene kulku hlavou?

A co teda bude? Co bude, když si prožene kulku hlavou?

Xavier tvoří důležitou část nás samých. V den, kdy si prožene kulku hlavou, vznikne prázdnota, kterou nedokážeme nikdy zaplnit. Víím, o čem mluvím. Těm, kdo zůstávají naživu, tohle smrt dělává. Na druhou stranu, také se dostaví silná úleva, téměř klid. Jenomže to není vůbec důležité. Důležité je, že v den, kdy si prožene kulku hlavou, ani ty, ani já u toho nebudeme, abychom mu v tom zabránili.

Takže Xavier poprvé po dvanácti letech vytáhne paty z domova a ty si klidně jedeš do Cascais prodávat vysavače. Jsi zatraceně egoista, Danieli.

Uklidni se. Jestli je tu někdo egoista, jsi to ty, pitomče.

Xavierův smutek tě obtěžuje, proto ho klidně necháš, aby zalezl do temného kouta a skoncoval se životem. Takhle si konečně oddechneš, uleví se ti, najdeš klid. Krucinál, kdyby všichni přemýšleli tímhle způsobem, zeměkoule by se proměnila v poušť.

Xavier, stejně jako kdokoli jiný, si zaslouží, abychom respektovali jeho vůli.

Jeho život si zaslouží, abychom ho respektovali. A to vyžaduje úsilí, které ty ale nehodláš vynaložit.

Úsilí. Zrovna od tebe to sedí, mizero jeden. Vždyť se skoro dva roky s námi odmítáš vidět. To já jsem úsilí vynaložil. Abys věděl, vysavače jsem nakonec prodávat nejel.

Nejel?

Ne. Dorazil jsem na dálnici. Po osmi kilometrech jsem z ní uhnul, udělal otočku a vrátil se do Lisabonu.

Proč?

Necelé dva měsíce předtím jsem byl u něj doma. Požádal mě, abych přišel. Náš rozhovor tehdy neskončil dobře.

Ležel na posteli, počítač na břicho, prsty přejížděl po klávesnici. Mohlo být kolem čtvrté odpoledne, pokoj však působil jako jeskyně, žaluzie stažené, na podlaze rozsvícená lampička a přes ni přehozené tričko, stěny nořící se do přítomnosti, hustý kouř, který se převaloval u stropu. I když bylo horko, půlku těla měl přikrytou dekou. Byla slyšet tichouňká hudba, podivná hudba, která zněla jako naříkající velryba, však víš, jak to myslím. Vycítil, že jsem vešel do pokoje, přesto se ani nehnul a nepozvedl zrak, aby se mi podíval do tváře. Řekl jsem ahoj. Neodpověděl, jenom pozdvihl ruku, zapálenou cigaretu mezi prsty. Posadil jsem se do nohou postele a čekal. Nevím, jestli jsi někdy postřehl, že v Xavierově pokoji se čas zvolňuje, děje tam probíhají pomaleji, jako by naše tělesné schránky pomalu hutněly, jako by zhoła nic, žádné pohyby, žádné věty ani žádné mlčení neměly konce. Po třech minutách promluvil.

Něco jsme udělali špatně, pravil.

Co jsme udělali špatně?

Naše webovky, upřesnil Xavier. Ty webovky nefungují.

Věřil bys tomu, Almodóvare? Tomu hňupovi pořád vrtaly hlavou naše webovky. Ty už jsi tu nebyl asi tak půl roku a Xavierovi dál dělaly starosti naše podělané webové stránky. Tys mu to totiž nasadil do palice. Omílals tu věc s webovkama celé měsíce, šlo o nápad, který neměl mít chybu. Že prý za rok stránky prodáme se ziskem deseti tisíc procent, splatíme půjčky bance, zaplatíme dětem vzdělání, budeme si užívat a hodíme starosti za hlavu, jako ve filmu. A k tomu ještě uděláme dobrý skutek, budeme lidem pomáhat. Slyšel jsem tě tolikrát, jak o tom mluvíš, že jsem tomu sám začal věřit. Nápad se zdál

skvělý. Upřímně řečeno, ještě pořád se mi zdá skvělý. Faktem ale je, že já i ty jsme do něj vrazili peníze, peníze, které mi teď chybí, peníze, které by tě možná odradily od toho, co jsi udělal, peníze, které jsme už víckrát neviděli. Na Xavierovi zůstala veškerá práce s naprogramováním stránek, celé týdny oka nezamhouřil, a když bylo všechno hotové, nestalo se nic. Uběhly měsíce a pořád se nic nedělo. Xavier měl pravdu: ty webovky byly k ničemu. Ale zatímco pro mě přestaly být důležité už dávno, Xavier záležitost přemítal v hlavě ještě rok poté.

Neměl jsem na ten zbytečný hovor náladu, snažil jsem se však být trpělivý.

Co chceš dělat? zeptal jsem se ho. Nemůžeme do toho vrážet další peníze.

Trochu sklopil obrazovku počítače a do tváře mu padl stín. Namítl:

Lidi stránky používají. Problém je v tom, že nikdo z nich nepotřebuje pomoc.

Abych to zkrátil, podstata problému spočívala v tom, že jsme vytvořili sociální síť, prostřednictvím níž lidé, kteří potřebují pomoc, mohou vstupovat do kontaktu s lidmi, kteří jsou ochotni ji poskytnout. Během prvních jedenácti měsíců od spuštění webovek se zaregistrovalo dvacet šest lidí. Z těch šestadvaceti osob čtrnáct nikdy nic nenapsalo, čtyři píše pravidelně s tím, že potřebují pomoc, aby si vyhonili péro, utřeli zadek, ostříhali nehty na nohou a tak dále, tři používají stránky k tomu, aby byli mezi sebou ve spojení, a přitom si dosud nevyměnili jedinou žádost o pomoc, a jeden uživatel příležitostně oznamuje, že je připraven pomoci komukoli a v čemkoli, kdykoli a kdekoli, za kterýmžto účelem disponuje devítimístným mikrobusem.

Pokud jde o mě, nejpříhodnější otázka, kterou je třeba si položit, zní: Co to je vůbec za lidi? Xavier vstal z postele.

Zdalo se mi, že se jeho vyzáblá a vyčouhlá postava zapotácěla, jako by v pokoji zadul vítr. Zapálil si další cigaretu a ukázal na zavřené okno. Zeptal se:

Lidi tam venku jsou stále stejní jako dřív?

Lidi jsou vždycky lidi, odušil jsem.

Existují ještě lidé, kteří potřebují pomoc?

Všichni potřebují pomoc.

Tak proč o ni nepožádají?

Nevím. Třeba neznají naše webovky.

Udělal dva krůčky a posadil se vedle mě na postel. Obličej se mu dostal do jasného pruhu světla lampičky, oči se mu leskly slzami, které mu jen tak tak nezačaly kanout po tvářích. Když ale promluvil, hlas zněl odhodlaně, jako by se celá ta bouře odehrávala v jeho nitru.

Bojím se, co se může stát, jestli někdo požádá o pomoc.

Mně však nepřipadalo, že má strach. Řekl jsem mu:

Vždycky budeme mít alespoň ten devítimístný mikrobus.

Máchl rukou, v níž držel cigaretu, a kouř se do tmy rozptýlil všemi směry. Nezasml se.

Musíme napsat a požádat o pomoc, prohlásil.

Hele, Almodôvare, v té chvíli jsem se mohl klidně sebrat a odejít. Přesto jsem ale zůstal, protože kdybys byl na mém místě, zůstal bys taky. Vyslechl jsem Xavierův nápad.

Chtěl si na webovkách založit uživatelský účet s falešnou identitou a pak napsat žádost o pomoc, nějakou hloupost, třeba zatmelit okno, odvést psa na veterinu, jen tak, aby zjistil, jestli někdo odpoví.

A co když se někdo objeví a pomoc nabídne? otázal jsem se.

Promluvíš s ním a pomoc přijmeš.

Já?

Ty snad nikdy nepotřebuješ pomoc?

Ne.

Právě jsi prohlásil, že pomoc potřebují všichni.

Nikdo neuvěří, že potřebuju pomoc.

Když řekneš pravdu, tak proč ne?

Proč nepožádáš o pomoc ty?

Nemůžu ven z domu.

Můžeš poprosit, aby ti přišli pomoci sem domů. Napíšeš, že nemůžeš ven, že potřebuješ, aby ti někdo přinesl nákup ze samoobsluhy.

Nákupy ze samošky mi nosí máma.

Tak požádáš o něco jiného. O grilovaný kuře. O noviny. Nebo o paruku.

Na dlouhou chvíli se odmlčel a pohyboval rty, jako by v duchu řešil složitý výpočet. Potom prohlásil:

Jestli mi někdo přijde pomoci, mohl bys tu zůstat se mnou?

Krucinál, Xaviere, to je absurdní.

Není.

Zapomeň na webovky.

Zapomenu. Napíšeme, jenom abychom věděli, jestli někdo odpoví. A pak na ně zapomenu.

Na okamžik jsem se nad tím zamyslel. Byl to bláznivý nápad, do něhož se mi vůbec nechtělo. Ty a já jsme věnovali dvě třetiny života tomu, abychom vyhověli nejabsurdnějším rozmarům toho magora, a to všechno jenom ze strachu, co by se mohlo stát, kdybychom odmítli. Ve skutečnosti ale Xavier už není žádný malý fracek, aby si čas od času nemohl vyslechnout „ne“.

Tak dobře, souhlasil jsem. Až ti někdo přijde pomoci, budu tady s tebou.

Přinutil jsem se, abych si ten okamžik dobře zapamatoval, důležitost toho slibu.

Xavier si oddechl, jako bych mu právě zachránil život.

Vstal jsem, hlavu jako kus olova. Stává se mi to pokaždé, když ho navštívím – přijdu plný pošetilé naděje a věřím, že bude fajn, když se uvidíme, že si budeme hodiny a hodiny povídat, jako když jsme bývali malí kluci, a pak, za pár minut, pocítím smutek, který prostupuje vzduchem v pokoji, smíchaný s kouřem a stíny, a už jen pomyslím na to, jak bych odtamtud co nejrychleji vypadl. Xavier se naučil mé puzení rozpoznávat, jako by byl obdařený schopností vidět neviditelné. Pronesl:

Můžeš rozsvítit.

Neodpověděl jsem. Přistoupil jsem k psacímu stolu. Papíry byly navršené do pěti nebo šesti hromad. Rukou načmárané rovnice, grafy, náhodné číslíčky, jako obyčejně. Byl tam také list s tabulkou přes celou stránku. V Xavierově pokoji to nebylo nic neobvyklého, všelijaké tabulky visely přilepené lepicí páskou dokonce i na stěnách. Teď ale poslouchej, Almodôvare – tahle tabulka byla nadepsaná: INDEX ŠTĚSTÍ.

Co to je?

Jenom opáčil:

Statistiky.

Vzal jsem list a otočil ho. Tabulka pokračovala i na druhé straně. Byl to seznam zemí, celkem 149, seřazených podle průměrného indexu štěstí. První v pořadí Kostarika, poslední Togo. Řádky 127, 128, 129 a 130 v tabulce – Bulharsko, Burkina Faso, Kongo a Pobřeží slonoviny – byly zeleně podtržené.

Co je to průměrný index štěstí? zeptal jsem se.

Xavier se svalil na deku, ruka s cigaretou mu visela přes okraj postele. Zavřel oči.

Na té statistice není nic moc zajímavého, jelikož postrádá objektivitu, poznamenal. Nic lepšího ale nemáme. V zásadě vychází z dotazníku, který spočívá v jediné otázce, a ta zní: Na stupnici od 0 do 10 vyjádřete, jak se celkově cítíte spokojeni

se svým životem. Potáhl z cigarety. Kouř mu pomalu vycházel z nosních dírek. Potom dodal: Předpokládám, že většina dotázaných odpovídá lehkovážně, nejspíš proto, že o štěstí nic neví.

Věřil bys tomu, Almodôvare? Ten mizera Xavier, nejnešťastnější týpek ve městě, morous s černočernou duší, a on se chce převtělovat do guru Štěstěny? Jistě chápeš, že v tu chvíli by stačily tři čtyři věty, abych s ním zametl. Místo toho jsem se ale zeptal:

Co je s tím Bulharskem, Burkinou Faso, Kongem a Pobřežím slonoviny?

V těch zemích se průměrný index štěstí rovná mojí odpovědi na dotazník.

Tys na něj odpověděl?

Samozřejmě.

Dál ležel na posteli, nehybně, cigareta v puse mu trčela vertikálně do vzduchu. Pootevřel oči. Pak je znovu zavřel. Položil jsem mu jedinou možnou otázku, která mě v té chvíli napadla:

Proč?

Protože čísla rád vyjadřuju všechno, co se v životě a na světě děje. Však mě znáš.

Nemáš strach z toho, co taková hodnota může znamenat? Spíš mi nahání strach, kdybych tu hodnotu neznal.

...

...

No, a teď?

Co teď?

Teď je tvůj stupeň spokojenosti se životem na hodnotě 4,4 z deseti. Co to znamená?

Abychom byli přesní, moje odpověď je 4,43672. A to kromě jiného znamená, že bych se měl přestěhovat do Bulharska,

nebo do Burkiny Faso, případně do Konga, nebo na Pobřeží slonoviny.

A proč?

Xavier se na posteli převálil, protáhl se a uhasil cigaretu v talířku plném špačků, který ležel na nočním stolku.

Mám totiž takovou teorii, prohlásil.

Povídej.

Slyšíš dobře, Almodôvare, zcela vážně jsem ho vybídl, ať mluví dál. Už se mi to dlouho nestalo, ale v té chvíli mě najednou opravdu zajímalo, co mi k tomu řekne.

Odjedeš do země, která má tentýž index lidského štěstí jako ty, spustil Xavier. Jakmile se ocitneš v obklopení lidmi, kteří jsou – tedy alespoň v průměru – stejně šťastní jako ty, budeš se cítit do nového společenství více začleněný, budeš se cítit více seberealizovaný. Jinými slovy, budeš šťastnější. Tvůj osobní index lidského štěstí tudíž vzroste, bude vyšší než průměr v dané zemi a stejný jako v zemi, která se v tabulce nachází o stupeň výš. Musíš se tedy odstěhovat do té další země, jelikož se v zemi, kde zrovna jsi, přestaneš cítit společensky integrovaný. V nové zemi se znovu začneš cítit dokonale začleněný, což opětovně zvýší tvůj index štěstí a přiměje tě znovu se přestěhovat do další země na vyšší pozici v tabulce. A tak to půjde postupně dál. Nakonec dospěješ k tomu, že budeš žít v zemi na čele tabulky a budeš tak šťastný, jak jen je na této planetě fyzicky možné.

Nastalo ticho.

Ty tomu věříš? zeptal jsem se konečně.

Jen teoreticky. Pokud vím, není to tak jednoduché.

Takže do Burkiny Faso se nestěhuješ?

Asi ne.

Nechceš šplhat po žebříčku?

Jasně, že chci. To přece chceme všichni, ne? Jenomže bych musel ven z tohoto pokoje. A to by způsobilo okamžitý propad

mého indexu lidského štěstí. Odmlčel se a zadíval se na mě. Pak dodal: Index 4,4 je beztak dost nízký. Jestli hodnota ještě klesne, může to být nebezpečné.

Pronesl to hlasem, z něhož čísel sarkasmus. Věta však vyzněla jako obecně platná matematická poučka. Řekl jsem mu:

Chci na dotazník odpovědět.

Tak jen do toho! vyzval mě Xavier. A zapálil si další cigaretu.

Jak zní otázka?

Na stupnici od nuly do deseti vyjádři, jak se celkově cítíš spokojený se svým životem. Pak ještě podotkl: S odpovědí se nijak neukvapuj, Danieli.

Snažil jsem se myslet na všechno: na Martu a děti, na to, že jsem přišel o práci, že končím s penězi, na můj Plán, na můj odraz toho rána v zrcadle. Konečně jsem vyhrkl: Osm.

Xavier se na mě překvapeně zahleděl. Opáčil:

Cože?

Moje odpověď. **Osm celých nula.**

Upozornil jsem tě, aby ses neukvapoval.

Neukvapil jsem se.

Byl jsi zticha sotva tři minuty a jen tak jsi vyloupl číslo, které má údajně vyjadřovat stupeň tvé spokojenosti se životem.

Je to moje číslo.

Tři minuty ti stačily, abys zhodnotil veškeré své bytí, převedls všechno na čísla a zvážil všechny proměnné?

Ano, myslím, že ano. Jak dlouho to trvalo tobě?

Do hajzlu, Danieli, já se tím zaobírám dva týdny, a přesto mám pocit, že jsem ještě nedomyslel všechno.

Dva týdny, Xaviere? To přece není matematický problém.

Ve skutečnosti jde o matematický problém. Ale především, je to tvůj život. Nemůžeš ho vyřešit za pár minut. Opakuju: většina lidí o štěstí neví zhola nic.

To mě podrž – tvoje odpověď je čtyři celé čtyři a podle tebe jsem ten, kdo štěstí vůbec nerozumí.

Ty mě nechápeš. Neřekl jsem, že nepocituješ štěstí. Cítíš ho. Ale prostě mu nerozumíš.

A ty mu snad rozumíš?

Já svému štěstí rozumím. Štěstí je jako kterákoli jiná rovnice, do níž jsem musel dosadit různé proměnné, konstantní veličiny i koeficienty a všechno pak propojit za použití odpovídajících znamének.

Proměnné? Jaké proměnné?

Přátelé. Láska. Čas. Sny. Žízeň. Bolesti břicha. Naděje. Závist. Chuť jídla. Všeljaké podobné hovadiny.

Zasmál jsem se.

Tohle se přece nedá kvantifikovat, namítl jsem.

Jestliže se dá kvantifikovat štěstí, můžeš velice dobře kvantifikovat i to, jak se ti stýská po časech, když ti bylo osm, nebo jaký máš strach někoho políbit. Samozřejmě, k některým z těchto proměnných se můžeš dobrat teprve tehdy, když nejprve vyřešíš jiné rovnice. Ve skutečnosti jde o systém. O složitý systém. Ale život je složitý, Danieli.

Slyšíš dobře, Almodôvare, mizera jeden, takový kecy.

Tímhle se tedy zabýváš, když jsi tu celý den zabeďněný? Dřepíš ve tmě a přiděluješ matematické hodnoty všemu, co přináší život?

Neodpověděl. Chvíli na mě hleděl a pak překvapeně řekl:

Jsi našťvaný. Proč se zlobíš?

Nereagoval jsem. Zadíval jsem se na list papíru, který jsem držel v ruce. Procházel jsem řádky a hledal. Pak jsem našel, co jsem chtěl zjistit. Švýcarsko, čtvrtá země v tabulce. Průměrný index štěstí ve Švýcarsku je 8, jako moje odpověď. Já ve Švýcarsku žít nechci, pomyslel jsem si. Potom jsem znovu vzhlédl ke Xavierovi a zeptal se:

Co ještě máš na vyčíslení? Jsi tu zavřený dvanáct let, tak co ti ještě zbývá spočítat?

Sotva jsem to vyřkl, došlo mi, jak je můj argument nelogický. Zbývalo mu toho ještě tolik.

Xavier se posadil na postel, nohy vytrčené přes okraj, zůstal hodnou chvíli civět na podlahu a hledal slova, která by dodala jeho existenci smysl.

Já vím, pronesl konečně. Moc toho nezbývá. Ale i přesto je to život. Dokud mi srdce bude bít, je to život. Můj život. A myslím, že je důležité přesně vědět, za co stojí. Alespoň nežiju v iluzi.

A já? Já žiju v iluzi?

Ústa se Xavierovi lehce zachvěla a pak odpověděl:

Ano.

Běž se bodnout, pitomče. Nejsem Almodóvar, nemusím snášet tvoje bláboly.

Jestli chceš, pomůžu ti s řešením tvojí rovnice.

Jaké rovnice, Xaviere? Žádný vzorec na štěstí přece neexistuje.

Pokyvoval hlavou, ale nic neřekl. Těžko vysvětlitelné, zmatené mlčení.

Musím jít, oznámil jsem mu.

Sebral jsem se a odešel.

Už jsem se tam nevrátil. Zvykli jsme si jednat s ním v rukavičkách, jako by byl ze skla, jako by slova s ostřejšími hranami mohla na jeho těle zanechat škrábance, nebo ho dokonce roztřístit. Představil jsem si Xaviera jako hromadu střepů na posteli. Představil jsem si jeho mámu, jak ho najde na lůžku, jak se bude kousíček po kousíčku snažit tu horu střepin posleovat, znovu svého syna postavit na nohy s vědomím, že je jen otázkou času, než se znovu sesype. Ale nevrátil jsem se. Nezačal jsem mu. Přestal mi posílat esemesky. Téměř po měsíci

jsem od něj dostal e-mail, zprávu o našich webovkách. Vytvořil uživatelský účet na falešné jméno, kam napsal žádost o pomoc při výměně pojistek v elektrické skříni. Nikdo neodpověděl. Týdny plynuly. Ani srandisté navštěvující stránky neuznali za vhodné cokoli napsat. Člověk s devítimístným mikrobusem nejevil sebemenší známky života. Možná, že už nebyl ochoten pomáhat. Možná také, že neuměl vyměňovat pojistky. Na závěr svého e-mailu Xavier napsal: Vzdávám to. Pochopil jsem, že mluví o našich webovkách, ale popravdě řečeno, dost dobře mohl mít na mysli cokoli. Přesto jsem za ním nešel.

Faktem je, že jsem měl Xavierových řečí plné zuby. To ale nebyl pravý důvod, proč jsem za ním nešel. Pochop jednu věc: byl jsem zaneprázdněný snahou znovu vybudovat svůj život. Navzdory tomu, že se okolní svět dál hroutil. Peníze, které jsem si vydělal prodejem vysavačů, nestačily pokrýt všechny výdaje, přestože jsem začal kouřit jenom polovinu cigaret z množství, co jsem kouřil dřív, vypověděl smlouvy na kabelovou televizi a na telefon, přestal chodit do restaurací, přestal kupovat ošacení, chodit do kina, přestal chodit po večerech na pivo a nákupní seznam v samoobsluze seškrtnal pouze na základní a skutečně nevyhnutelné výrobky. Zkusil jsem sjednat s bankou novou smlouvu na hypotéku, ale to se ukázalo jako neprůchodné. Všichni se totiž pokoušeli o totéž, bohatí i chudí.

Nešlo však jenom o peníze. Stýskalo se mi po Martě, chyběla mi váha jejího těla každou noc na druhé půlce matrace, scházel mi pohled, jímž na mně ulpívala, když jsme uložili děti a rozmlouvali spolu, její sebejistota v každé větě. Pokaždé, když jsme spolu mluvili nebo se i viděli, jsem se usilovně snažil, abych jí dokázal, že je všechno v pořádku, že se nás odloučení nijak citelně nedotýká, že naše finanční problémy jsou jen přechodné, stejně jako moje nezaměstnanost, která

je vlastně něco podobného jako dovolená. Ona dělala totéž. A během prvních měsíců se dokonce zdálo, že všechno je skutečně v pořádku. Možná, že nebylo. A pak, byly tu také děti. Stesk, který jsem po nich cítil, tížil na hrudi jako mrazivé ledové kry, kvůli nimž už najednou nemůžu dýchat.

Každý měsíc jsem sedal do auta a jezdil za nimi do Viany. Tchán a tchyně vlastní dva malé byty v činžáku v centru města. Oni obývali ten v přízemí a v bytě ve druhém podlaží, který byl k pronájmu už déle než rok, bydlela Marta s dětmi. Procházeli jsme se po pláži a vzdorovali vichru, chodili do restaurací s výhledem, večer děti vklouzly mezi mě a Martu do postele, čtyřhlavé zvíře pod prošívanou dekou. Pak jsem se vracel do Lisabonu a den co den jsme hovořili po internetu, občas se vším všudy skrze videohovor, skoro jako bychom byli spolu. Ale nestačilo to, touha cítit jejich vůni neustupovala. A propast mezi mnou a jimi se s děsivou vytrvalostí zvětšovala. Nikdy nic neřekly, situaci chápaly, nikdy mi nedaly pocítit, že mi naše odloučení kladou za vinu. Je ale pravda, že se cosi změnilo. Zejména pokud jde o Flor: nedívala se do kamery, když jsme spolu mluvili, při psaní prokládala věty všelijakými zkratkami z angličtiny jako 2U, 4EVER, B4 nebo panduláky, jejichž význam vůbec nechápu. Pokusil jsem se rozpomenout, jaké to bylo, když mi bylo třináct. Podobal jsem se jí? Nevím, mé vzpomínky jsou příliš rozporuplné, než abych jim důvěřoval. S Mateusem to bylo snazší: mluvili jsme spolu málo, ale hráli jsme hry *on-line*, vyměňovali si videa. Byl to náš způsob komunikace. Ačkoli naše hovory byly krátké, vyznačovaly se upřímností, která se v dané situaci zdála nemožná. Slova mého devítiletého syna byla tak opravdová a plná významů! Občas až příliš trefná.

Jednoho dne jsem přerušil hru s Mateusem (házeli jsme dorty Madonně do tváře) a napsal mu: Řekni, jak se na stupnici

od nuly do deseti celkově cítíš spokojený se svým životem? Dlouho byl zticha, myslel jsem si, že na klávesnici vyťukává něco velice obsáhlého. Nakonec mi napsal: Těžká otázka, zítra ti to řeknu. Odpověděl však teprve o čtyři dny později: 6,8 😊. Což znamenalo, že já – člověk bez práce, odloučený od rodiny, jeden kamarád ve vězení, druhý odhodlán skoncovat se životem – jsem byl šťastnější než vlastní syn. Přesto byl Mateus se svým číslem spokojený. On smajlíky nepoužíval neuváženě jako sestra. Ta představa mou osmičkou otřásla. Uvědomil jsem si, že ke stanovení svého indexu jsem nevzal v úvahu štěstí svých dětí. Chvíli jsem se pokoušel vybavit si další věci, které jsem možná – vyjádřeno Xavierovou terminologií – do rovnice nezahrnul. Napadlo mě: nespavost – kdybych číselně vyjádřil probdělé noci, moje číslo by kleslo nejméně o dvě nebo tři desetiny. Pokusil jsem se nalézt něco, čím by můj index štěstí zase vzrostl. Třeba můj kardiovaskulární stav, pomyslel jsem si. Při poslední prohlídce shledali, že mám srdce jako lidé o šest let mladší než já. To by na vyvážení mohlo stačit.

To jsem trochu odbočil. Tím vším chci ale říct, že onoho rána, kdy Xavier odešel z domova, jsem dostal strach, co všechno by věci, které jsem mu při našem rozhovoru napovídal, mohly způsobit. Poslouvej, Almodóvare, kdyby se chtěl zabít, já mu v tom nezabráním. Ale také za to nechci nést odpovědnost. Proto jsem se vrátil zpátky.

Danieli, odvolávám, co jsem řekl. Ty nejsi zatraceněj egoista. Jsi zasranej egocentrik.

Vraťme se ke dni, kdy Xavier odešel z domova. Do jeho čtvrti jsem dorazil chvilku po půl desáté. Zastavil jsem. Zavolał jsem mu na mobil. Ozvala se Xavierova matka. Byla u něj doma, kdosi ji upozornil, že její syn šel ven, a ona rychle při-

běhla. Pořád se neobjevoval. Nikdo nevěděl, kde je, odešel bez telefonu. Plakala. Nezeptal jsem se, proč pláče, jen jsem ji ujistil:

Uklidněte se. Já ho najdu.

Představil jsem si, jaké to asi je, být v Xavierově kůži. Vláčet na bedrech tíhu myšlenek, jakou vláčí on, cítit srdce až v krku při sebemenším vzruchu kolem sebe. Představil jsem si, jaké to asi je, žít dvanáct let zavřený doma, ze strachu, z nechuti nebo z obyčejného nezájmu. My vlastně nevíme proč. Nemám pravdu? Představil jsem si, jaké to pro něj asi je, vyjít na ulici po takové době odloučení. Ten běs na duši, ten nápor okolního světa, který ho udeří do hrudi a do očí.

Kam bych asi zamířil?

Jenže tohle nebyla správná otázka. Správně bych se měl ptát: Kam bych asi šel, kdybych se chtěl zabít?

O odpovědi jsem nemusel dlouho přemýšlet. Vytanula mi na mysli téměř současně s otázkou. Železniční trať.

Vzpomínáš, Almodôvare? Na všechny ty sebevraždy, když jsme byli kluci? Já si vzpomínám. Ze spánku mě sice nebudí, ale vzpomínám si na ně. A jestli si vzpomínám já, musí si vzpomínat i Xavier.

Znovu jsem nastartoval auto. A vyrazil jsem. Rychle.

Jak je možné, že nás to nikdy nenapadlo? Železniční trať. A přitom jsme měli celou lekci uloženou kdesi v podvědomí. Praktické případy. I veškerou teorii popisovanou v novinách, které jsme si kupovali. Znali jsme ta nejlepší místa, ta nejvhodnější. Pamatuješ si? Byla to jen hra, zábava. Byli jsme malí kluci a ti lidé byli velice daleko od nás, jako ve filmu. Myslíš, že už tenkrát Xavier četl černou kroniku s představou, že jednoho dne udělá totéž? Jsem přesvědčený, že se tím podivínem s nalomenou duší stal až později. Tenkrát byl ještě šťastný. Ale stejně...

Začal jsem nádražím. Byla tam spousta lidí, všichni soustředění na vlastní kroky, jako by se báli, že ztratí půdu pod nohama. Vystoupil jsem z auta a přes drátěné mříže jsem zapátral po kolejích. Žádné tělo jsem nezahlédl. Pak mě napadlo, že pokud by se nějaký člověk vrhl přímo pod projíždějící vlak, všichni by to viděli, bylo by tam plno křiku, někdo by určitě zavolal záchranku.

Znovu jsem nasedl do auta. Jel jsem podél trati, hledal záchranku, shluk lidí. Pokaždé, když jsem narazil na nějaký průhled, zadíval jsem se na koleje. Možná, že si nikdo ničeho nevšiml. Možná, že i strojvedoucí v okamžiku, kdy lokomotiva smetla Xavierovo tělo, neucítil víc než lehké zachvění.

Snažil jsem se vypočítat, o kolik desetin asi mohla klesnout míra Xavierova štěstí po našem rozhovoru. O dvě desetiny? O pět? O celý jeden bod? Možná jsem nebyl až tak důležitý. Možná, že jsem s tím neměl nic společného. Možná jednoduše nastal den, kdy Xavier odešel z domova, aby skočil pod vlak. Tato možnost mě trochu zbolela. Přes to přese všechno totiž chci, abych byl pro Xaviera důležitý.

Tý jsi...

Já vím, co chceš říct. Jsem zasranej egoista. Víš co? Běž do hajzlu, Almodôvare.

Ujel jsem dvanáct kilometrů podél železniční trati. Nic jsem nezapozoroval. Znovu jsem zastavil a hledal v mobilu zprávy o Xavierovi. Kromě Tugy také Cabral a Rosas napsali, že ho zahlédli u obchodního střediska. Takže jsem se otočil a jel zpátky.

Ulice v okolí obchoďáku byly v tu dopolední hodinu poklidné. Kdyby mě Xavier míjel, bylo by snadné si ho všimnout. Jezdil jsem v kruzích, několikrát jsem projel týmiž ulicemi, nejdřív jedním směrem, pak zase opačně. V jistou chvíli proběhla kolem parta asi patnáctiletých výrostků, mohlo jich

být tak osm nebo deset. Jako by před někým utíkali. Zastavil jsem a vystoupil, abych se podíval, co se děje. Ničeho jsem si nevšiml, ve zbývající části ulice jsem nezaznamenal žádný pohyb, jako kulisy na divadle. Kluci zmizeli po rampě vedoucí na parkoviště obchodního střediska. Znovu jsem nastoupil do auta, popojel dalších sto metrů a zaparkoval.

Znovu jsem zavolal ke Xavierovi domů. Zvedla to matka. Už neplakala. Xavier se ale neobjevil. Zavěsil jsem a vešel do obchodáku. Hledal jsem po chodbách, vyjel po eskalátorech až nahoru. Výkladními skříněmi nahlížel do obchodů. Svět tam uvnitř se zdál tak normální, vše na svém místě, souměrně naaranžované, žádné stíny, úslušný výraz lidí za prodejními pulty. Možná Xavier odešel z domova, protože hledal právě tohle. Možná vůbec není důvod k poplachu. Vyhledal jsem plánec obchodního centra, abych se zorientoval. Prohledal jsem už všechno, až na záchodky. Chápeš, Almodôvare? Nešel jsem pryč. Znovu jsem pátral po chodbách, prošel jedno patro po druhém, prošmejdil všechny toalety, včetně těch dámských. Xavier nikde.

Když jsem se ocitl na ulici, přšelo. Foukal vítr, který však nevanul žádným určitým směrem, nýbrž vytvářel víry, v nichž se déšť udržoval ve vzduchu, aniž kapky dopadly na zem. Běžel jsem k autu a nastartoval. Nerozjel jsem se však hned. Na minutu jsem se zamyslel nad všemi místy, kam Xavier asi mohl jít po dvanácti letech, kdy byl zavřený doma. Kterékoli místo kdekoli na světě se mi zdálo možné. Vybavily se mi ony čtyři země: Burkina Faso, Bulharsko, Pobřeží slonoviny, Kongo. Možná to je řešení. Možná, že Xaviera už víckrát neuvidíme. Dozvíme se jen, že je mezi svými souputníky ve štěstí. Budeme si muset najít způsob, jak se za něj radovat.

Podíval jsem se na hodinky: 12:08. Od chvíle, kdy odešel z domova, uběhlo šest hodin. Dost času na to, aby se zabil na

dvacet různých způsobů. Dost času na cokoli. Řekl jsem si, že kdyby se stalo něco vážného, už bychom to věděli, špatné zvěsti se šíří nejrychleji. Jak známo, člověk si nedopřeje oddychu, dokud se o tragické vyprávění s někým nepodělí. Jistota to ale nebyla. Může uběhnout mnoho dní, dokonce týdnů, než na Xavierovu mrtvolu někdo natrefí, jak leží kdesi na opuštěném místě. Jestli skočil do řeky, pomyslel jsem si, proudy ho strhnou a odnesou do Atlantiku, tělo několikrát obepluje zeměkouli, bude se přesouvat z jednoho oceánu do druhého, až nakonec uvízne na nějaké pláži v takovém rozkladu, že nebude možné rozpoznat, jaký člověk onu tělesnou schránku obýval.

Pak se dveře auta zčistajasna otevřely. Na místo spolujezdce usedl Xavier a dveře za sebou silou přibouchl. Jen tak, v naprostém klidu, aniž hnul brvou, jako bychom se domluvili, že si v tu hodinu dáme sraz. Byl promočený až na kůži. Rukou si přešel po obličejí, uhladil vlasy. Konečně se na mě podíval. Ve tváři se mu zračil výraz nesmírné úlevy. Bylo zřejmé, že poslední hodiny pro něj byly složité. Neřekl ani slovo. Odvrátil hlavu do ulice, ústa strnulá, roztěkaný pohled, jako by nemohl uvěřit realitě kolem nás.

Kdes byl Xaviere? zeptal jsem se.

Neodpověděl.

Xaviere...

Znovu se na mě podíval. Usmál se. Současně mu však po tváři skanulo několik slz. Pronesl:

Co tady děláš?

Měl jsem o tebe starost. Všichni mají o tebe starost. Odešel jsi z domova.

Ano.

Chtěl něco dodat, ale nakonec mlčel. Zadíval se na ruce složené v klíně, prsty propletené, jako by spolu zápasily.

Chtěls udělat nějakou volovinu, Xaviere?

Udiveně na mě vyvalil oči.

Cože?

Chystal ses udělat nějakou volovinu?

Jakou volovinu, Danieli?

O takový rozhovor jsem nestál. Udeřil jsem rukou do volantů a plný rozhořčení křikl:

Hledám tě celé hodiny. Byl jsem už všude. Měl jsem se na tebe vykašlat, Xaviere.

Na pár vteřin se odmlčel, hrud se mu vzdouvala. Pak velice klidným hlasem poznamenal:

Není vůbec jednoduché sedět tady v autě v takovém dešti. A křikem ničemu nepomůžeš.

Ano, slyšíš dobře, Almodôvare. Ten všivák ještě ze sebe udělal oběť. Tehdy jsem se poprvé rozpomenul na své vysavače v kufru a na zadním sedadle. Mohl jsem toho mizeru zavézt domů, vyrazit do Cascais, vycucat si z prstu nějakou výmluvu, proč jsem nedorazil už ráno. Svět se točil dál, každá uplynulá minuta byla ztrátou času.

Co tady děláš, Xaviere?

Myslel sis, že se zabiju.

Srdce se mi na okamžik zastavilo.

Neříkej kraviny, Xaviere.

Myslel sis, že jediný důvod, který mám k tomu, abych odešel z domova, je najít most a skočit?

Jakmile domluvil, pousmál se. Chápeš, Almodôvare? Nezlobil se. Naopak. Potom mu koutky úst znovu poklesly a pokračoval:

To nevádí. Já bych si myslel totéž. Podívej se na mě. Skutečnost, že ještě dýchám, je popřením teorie pravděpodobnosti. Mohl jsem vyhrát v Euromilionech, ale místo toho jsem naživu.

Zasmál jsem se.

On ne, on se nezasmál. Jen se opřel zátylkem o sedadlo a zavřel oči.

Odvrátil jsem hlavu a zahleděl se dopředu. Bez ustání přišlo a celá ulice zmizela za zamlženým sklem.

Notnou chvíli jsme tak zůstali. Pak se Xavier otočil na zadní sedačky a zeptal se:

Co máš v těch krabicích?

Vysavače. Musím je prodat.

Přikývl.

Chceš vědět, proč jsem odešel z domova? zeptal se.

Proč?

Hledám Ávilu.

Kdo je Ávila?

Fernando Ávila.

Náš matikář ze sedmičky?

Ano, ten.

Co je s ním?

Dneska mi volal. Kolem páté ráno. Řekl mi, že ho pronásleduje nějaká parta výrostků. Chtějí ho zbit.

A to volal zrovna tobě?

Ano. Jsme přátelé.

Opravdu?

Občas za mnou zajde. Bavíme se o matematice, půjčuje mi knížky o fyzice a podobné pitominy.

Odkdy?

Nevim přesně. Někdo mu vyzvonil, že nevycházím na ulici, a tak se rozhodl, že za mnou zajde, jestli náhodou něco nepotřebuju. To bylo tak třetím nebo čtvrtým rokem, co jsem doma.

Tys o tom věděl, Almodôvare? Věděls, že ho Ávila navštěvuje? A že je pro Xaviera tak důležitý? Důležitý natolik, že kvůli němu šel i ven? Jak je možné, že jsem o tom nevěděl? Navštěvují ho i další lidé, o kterých nevíme?

Ještě učí? byl jsem zvědavý.

Xavier zavrtěl hlavou.

Ze školy ho vyhodili asi tak před pěti lety. Otec jednoho žáka ho obvinil, že jeho syna zneužil, ačkoli ten kluk nikdy pořádně nevysvětlil, co se vlastně stalo. Ostatní rodiče se ke stížnosti přidali, někteří učitelé taky. Uspořádali hon na buzeranta. Vedení školy mu nedalo sebemenší šanci. Vyzvali ho, aby se zdekoval. Pak se mu nedařilo sehnat nové místo, šeptanda se přehoupala za školní zdi. Začal pít. Nebo možná pil už dřív, ale po tom incidentu ztratil míru. Celé dny se potloukal bůhví kde. Chodil po bistrech, všude něco do sebe obrátil a pak šel zas o kus dál. Občas se ráno probral v parku pod lavičkou nebo nějaké soše u nohou. Když mu došly peníze, začal somrovat. Sám jsem mu několikrát vypomohl. Víím, že poslední rok chodíval na záchodky sem do obchodáku a za vyhulení bral deset nebo dvacet euro.

Ty vole. Nevěděl jsem, že Ávila je homosexuál.

Vadí ti to?

Myslím, že ne. Samozřejmě, že ne. Ale... on za tebou chodil?

Jdi do prdele, Danieli.

Jenom se ptám.

Xavier vzal rázně za klikku u dveří, jako by je chtěl otevřít. Pak mu ale ruka v nedokončeném pohybu zůstala viset na klice. Xavier v sobě nenašel odvahu vystoupit. Položil jsem mu otázku:

Po dvanácti letech jsi odešel z domova jenom proto, abys hledal Ávilu?

Chtěli mu dát nakládačku. Ten chlap nikoho jiného nemá.

Mohls přece zavolat mně.

Volal jsem ti. Nezvedals to.

Večer si na mobilu vypínám zvuk. Nebylo to kvůli tomu, že bych ti nechtěl brát telefony...

...

A teď?

Teď? Co tím myslíš?

Kde je Ávila teď ?

Nevím. Hledal jsem ho všude.

Kdo ho chce zbít?

Nějací grázlové. Zastraný homofobové. Ani je neměl ve třídě jako žáky. Zdá se, že na školních chodbách o Ávilovi kolují povídačky, jako by byl nějaký požírač dětí. Kluci ho pronásledují po ulicích, pokřikují na něj, že je buzík, kterej to má rád do zadku, plivají na něj... Obvykle bývá pod obraz, takže to ani nevnímá.

Nějací kluci, říkáš?

Jo, kluci.

V tu chvíli mi všechno docvaklo, Almodóvare.

Já vím, kde je.

Xavierova ruka pustila kličku.

Ty to víš?

Nastartoval jsem. Stěrače před námi se roztancovaly. Otočil jsem se do protisměru. Xavier nic neříkal, snažil se pochopit, co dělám. Když mu došlo, že hodlám sjet do podzemního parkoviště obchoďáku, namítl:

Tady jsem už byl. Ještě byla noc. Tady Ávila není.

Jenom jsem zamumlal: Já myslím, že jo.

Projížděl jsem špatně osvětlenými uličkami v podlaží -1, řady vozů po obou stranách přerušené několika prázdnými parkovacími místy. Ovzduším prostupovalo ticho, v němž bylo občas slyšet zavrnění nějakého motoru. Čas od času po parkovišti někdo prošel a zmizel v autě. Jel jsem pomalu, abychom mohli slídit v mezerách mezi vozy. Představil jsem

si nohy matikáře Ávily, jak čouhají zpod nějaké dodávky. Na okamžik jsme zastavili před výtahy vedoucími do obchodního domu. Vystoupil z nich jakýsi muž a Xavier mi silně sevřel paži. Zatímco ten chlápek platil parkovné u automatu, potají jsme ho pozorovali a potom pohledem sledovali, jak v jedné ruce vláčí těžké tašky a rozhlíží se ve snaze najít svůj vůz. Xavier si zřejmě namlouval, že ten muž je klíčem, který nás dovede k rozuzlení a umožní nám rychle odtamtud vypadnout. Jenže já předtím viděl ty kluky. Hledali jsme dál.

Sjeli jsme na podlaží -2. Tam bylo zaparkovaných jen pár vozidel. Beton kolem pohlcoval bělavé světlo zářivek. Nikde se nic nehýbalo a míst, kde by ti výrostci mohli být, se tam moc nenacházelo. Projížděl jsem křížem krážem mezi sloupy, aniž jsem respektoval značky namalované na podlaze. Pomalu jsem vykreslil něco jako osmičku, až jsme se znovu ocitli před výjezdovou rampou do podlaží -1. Najednou Xavier vyhrkl:

Co se tamhle děje?

Upřel jsem pohled týmž směrem, kam se díval Xavier. Na konci parkoviště, těsně u zdi, stála dvě dodávková auta. Všude klid. Zbystřil jsem zrak. Zdálo se, že v dodávkách nikdo nesedí. A pak jsem si jich všiml: na střeše jedné z nich ležely vedle sebe na břiše a čelem ke stěně dvě postavy. Z našeho úhlu jsme neviděli hlavy, daly se rozeznat jen jejich rozkomíhané nohy.

Zařadil jsem jedničku a objel jeden sloup. Pak jsem zamířil k dodávkám.

Zhasni světla, vybídl mě Xavier.

Vypnul jsem světlomety a jel dál tak pomalu, jak jen to bylo možné, aby motor nezaškytal a nezhasl.

Myslíš, že jsou to ti kluci? zeptal se Xavier.

Myslím, že jo.

Chápej dobře, Almodôvare, nemyslel jsem si vůbec nic, jednal jsem bezděčně, jako z mechanického popudu, jako by

se moje kosti samy chopily otěží. Snažil jsem se nepřemýšlet. Kdybych totiž přemýšlel, už dávno bych to otočil a klidil se pryč. Mám svých vlastních problémů až nad hlavu, tak mi řekni, proč bych měl ze sebe ještě dělat hrdinu a zachraňovat svého matikáře ze sedmičky?

Co tam vyvádějí? naléhal Xavier.

Neodpověděl jsem. Otočil jsem volantem a poodjel dál na levou stranu parkoviště. Těla obou postav na dodávce se prodloužila a pak se objevila celá. Postavy sebou nepřestávaly mlít. Znovu se ozval Xavier:

Co drží v rukách?

Měl pravdu, obě postavy se nakláněly dopředu a cosi třímaly v rukách. Něco svítícího.

Mobily, odpověděl jsem.

Sleduj je, šeptem vydechl Xavier.

Na těch několika málo metrech mezi dodávkovým autem a zdí byly další postavy, pět nebo šest, možná i víc, stály tam a zíraly na stěnu, jako by na ní visela televize. Mladí výrostci, tak patnáct, šestnáct let, kšiltovky, prošíváné bundy, tenisky, přiléhavý kalhoty, na zádech batůžky, stylové vohoz. Byli jsme taky takoví? Nepamatuju se. Navíc měli tváře napůl zakryté šátky uvázanými přes pusy a nos.

Nohou jsem dál lehce a bez zachvění sešlapával plynový pedál. Auto se zvolna sunulo vpřed, hluk motoru přiškrcený na téměř nezmatelné vrnění. Parta ani nepostřehla, že se přibližujeme. Così poutalo jejich pozornost.

Ávilu nevidím, vydechl Xavier.

Pokud si dobře vzpomínám, to byla poslední věta, kterou vyslovil. Potom jako by zhasl. Chci říct, že tam dál seděl, všechno sledoval, ale už neotevřel pusy, nehnul sebou, nereagoval vůbec na nic, co se pak stalo. Vlastně tam vůbec neměl být. Jen si to představ, Almodôvare – dvanáct let jsi zavřený

doma, jednoho krásného dne vylezeš na ulici a pár hodin nato se ocitneš v podzemním parkovišti s bandou kluků, která zaručeně neprovádí nic dobrého. Byli jsme od té party jen co by kamenem dohodil, Almodóvare, tak na patnáct metrů, možná míň, když nás náhle jeden z těch kluků, co byli na dodávce, zpozoroval a něco vykřikl. Ostatní se otočili, všichni skoro současně, jako by byli secvičení. Mezi dvěma kluky vznikla mezera, skrze niž jsme mohli zahlédnout, co se za nimi děje. Na zemi ležel Ávila, schoulený u zdi, košili zasviněnou, mastné vlasy, bez kalhot a bez spodků. Nad ním, zády k nám, kluk, který na něj močil. Vypouštěl proud chcanek sem a tam po těle našeho učitele matematiky, jako by šlo o hru, zatímco ti zbývající sledovali naše auto a vyzývavě nám hleděli do tváře jako býkům v aréně.

Uběhlo pár vteřin. Otočil jsem se k Xavierovi. Díval se na kluky, ale nezdálo se, že má strach, připadal mi naprosto klidný, jako by dávno věděl, že se něco takového stane. Já jsem měl ruce stále na volantu, pravou nohu připravenou na plyn, celé tělo napjaté jako tětivu, a přesto jsem nebyl schopen rozhodnout co dál. Vtom jeden z pubertáků vykročil vpřed. V ruce držel plechovku s nějakým pitím. Nadzvedl si šátek, který mu zakrýval pus, upil doušek a pak ladným, jakoby dívčím pohybem odhodil plechovku směrem k nám. Ta opsala krátký oblouk a rozprskla se o kapotu našeho auta. Rána se ozvěnou odrazila od betonových zdí garáže.

Parta se rozesmála.

Dupnul jsem na plyn, druhou nohu jsem však nepouštěl ze spojky. Auto zaburácelo, ale nehnulo se z místa. Pomyslel jsem si: jak se všechno vlastně semlelo? Já jsem jenom chtěl najít Xaviera, ujistit se, že neskočil pod vlak, a pak pokračovat do Cascais prodávat vysavače.

Vysmahni odtud, kreténe! vrískl jeden mladík.

Pustil jsem spojku. Vozidlo vyrazilo směrem k nim. Zaváhali, dlouho si mysleli, že se nic nestane. Pak se najednou rozprchli ve snaze uhnout z dráhy automobilu. V tom okamžiku jsem sešlápl brzdu až k podlaze. Auto se nezastavilo hned, pneumatiky několik metrů klouzaly po betonové podlaze. Jeden z kluků vyskočil na kapotu a vzápětí se skutálel na zem hned vedle Xavierova okénka. Vozidlo se zastavilo až nárazem o zadní část dodávkového auta.

Rozhlédl jsem se. Gauner, který močil na Ávilu, stál před námi a pozoroval nás. Ávila se nehýbal, neustále skrčený na témže místě, jako by vyčkával, až všichni odejdeme, aby mohl v klidu spát. Podíval jsem se do zpětného zrcátka. Kluci se začali sbírat ze země. Zařadil jsem zpátečku, rychle jsem zacouval a otočil přitom volantem, abych je pronásledoval. Poodběhli o kus dál. Zabrzdil jsem, otočil se a znovu popojel k dodávce.

Xaviere! zakřičel jsem. Xaviere!

Ani se nehnul.

Otevřel jsem dveře a vystoupil. Kluk vedle Ávily o několik kroků couvnuł, ale neodešel. Byl malého vzrůstu, nevypadal na víc než dvanáct nebo třináct let, obličej zakrytý šátkem v barvách portugalské vlajky, vyholená hlava. Z ušního boltce mu visela tlustá pozlacená náušnice jako bukanýrovi. Zapnul si knoflíky na poklopci, oka ze mě přitom nespustil. Když jsem přistoupil k Ávilovi, kluk se ani nehnul, zapálil si cigaretu a sledoval mě. Uchopil jsem Ávilu v podpaží. Oblečení měl mokré, na čele krev. Do nosu mě udeřil zápach moči a vzápětí se mi žaludek obrátil naruby. Zvedl jsem ho. Zasténal bolestí a pootočil ke mně hlavu. Naše pohledy se setkaly, ale nejsem si jistý, zda mě opravdu vnímal. Dovlekl jsem ho k autu. Ten grázl se zeptal:

Chceš pomoct?

Podíval jsem se na něj. Smál se, až se mu ramena natřásala. Pustil jsem jednu z Ávilových paží. Nohy mu podklesly a on upadl na kolena. Otevřel jsem zadní dveře u auta. V tu chvíli jsem spatřil své tři krabice s vysavači. Vzhlédl jsem. Xavier na mě civěl a čekal, až ten problém vyřeším.

Chápeš, Almodôvare? Na sedadle nebylo dost místa pro vysavače i pro Ávilu. Buď luxy, nebo Ávila. Něco muselo z kola ven. Vsadím se, že tam vevnitř, v pohodlíčku tvojí cely, ti rozhodnutí připadá jednoduché. Jenomže tobě za mřížemi připadá všechno snadné. Nestydím se: v duchu jsem na jednu miskou vah položil Ávilu a na druhou vysavače. Zbavit se jedné z těch krabic by znamenalo, že budu muset firmě W.R.U. uhradit kompletně celou cenu přístroje, a to byla spousta peněz, peněz, které jsem neměl. Ten kluk tam dál cíhal, v poklidu si dokuřoval cigaretu a vyčkával. Nechat tam Ávilu a jít někam pro pomoc by znamenalo vyřknout nad ním ortel smrti. Mohl jsem zavolat policii. Ale zbývající výrostci byli hned na druhé straně parkoviště a začali se k nám přibližovat. Sám proti nim bych se dlouho bránit nevydržel. Asi šestkrát jsem zařval POMOC!, tak nahlas, že můj křik rozkmital stísněný prostor mezi podlahou a stropem. A pak jsem rázně vystrčil jednu z krabic ven a nechal ji žuchnout na zem. Na uprázdněné místo jsem vtěsnal Ávilu, který se při každém pohybu svíjel bolestí.

Chystal jsem se obejít auto, když jsem si všiml, že u stropu je ještě někdo. Ještě jeden kluk na střeše dodávky, v ruce držel mobilní telefon a zaostřoval na mě. Všechno filmoval. Zdálo se, že ten druhý mezitím zmizel. Nastoupil jsem do auta, zařadil zpátečku, pootočil volantem a nasměroval vozidlo k výjezdu. Tehdy jsem nahoře na dodávkovém autě zahlédl ještě dalšího kluka, ležel na břicho, tvář přitisknutou na plechovou střechu. Přesně v okamžiku, kdy jsem ho zpozoroval, pozvedl hlavu,

aby se pokradmu rozhlédl. Neměl zakrytý obličej, takže i ten zlomek vteřiny stačil, abych ho poznal. První, co mi blesklo hlavou, bylo: co ten tady dělá?

Neseš za něj odpovědnost, Almodôvare. Odešels pryč. Byli tu lidé, kteří tě potřebovali, a ty ses prostě sebral a šels přepadnout benzínovou stanicí, jako bys měl nějaké větší výsady než my ostatní. No tak, dělej, vysvětli mi, kde se Vasco vzal na té dodávce? Jak to, že filmoval smečku gaunerů, jak chčijou na nějakýho ožralu? Hodils vlastního syna přes palubu. No jasně, nemuselo se nic stát, ale stalo se.

Uběhly sotva dvě vteřiny. Auto ani nestačilo zastavit. Nevyšstoupil jsem, abych si šel s tvým synem promluvit. Nechal jsem ho tam stejně, jako jsem tam nechal ten vysavač. V tu chvíli Vasco nebyl na prvním místě. Omlouvat se ti za to nehodlám, Almodôvare, protože to není moje vina. Rozjel jsem se. Když jsme projížděli kolem zbývajících kluků, mrštili po autu batůžkama. Úplná bombardovací smršť. Sklo na Xavierově straně se rázem roztránilo. Jako mávnutím kouzelného proutku z něj bylo krupobití střepů, které se vysypalo Xavierovi do klína. Zakřičel, zvedl ruce, prsty mu jiskřily skelným prachem, oblečení poseté střepinami. Předloktím si zaclonil obličej. Vyrázili jsme po rampě na podlaží -1.

Pořezal ses? křikl jsem.

Seděl nehybně, ruce položené na palubní desce. Krev jsem neviděl. Xavier neodpovídal. Promluvil, teprve když jsme se přiblížili k výjezdu.

Musíme zaplatit parkovné, pronesl podivně uvolněným tónem.

Tomu bys neuvěřil, Almodôvare, chtěli jsme odtamtud co nejrychleji vypadnout a najednou červenobílá závora přes cestu. Ještě mi stačilo blesknout hlavou: šlápnu na to, přerazím tu posranou tyč, stejně nikdo nemá šanci mě chytit. Jenomže

takové věci se dějí jenom ve filmu, v reálném životě takhle impulzivně člověk nejedná. Zacouvali jsme a hledali parkovací automat. Pociťil jsem předtuchu, že nás ten špás přijde draho, ti gauneři se už jistě přeskupili a ukryti mezi vozidly číhají, až budeme projíždět kolem. Z toho nevyvážneme se zdravou kůží.

Automat jsme našli vedle výtahů. Xavier, který seděl stále ve stejné poloze, zašeptal:

Nemám drobný.

Děláš si prdel, Xaviere?

Zmateně se na mě podíval. Potom o kousíček pokynul hlavou směrem k zadnímu sedadlu a tichounce pronesl:

Musíme ho odvézt do nemocnice.

Já se na to vykašlu, Xaviere. Radši zmlkni.

Vystoupil jsem a zaplatil parkovné. V tu chvíli jsem mohl vyhledat někoho z ochranky, požádat o pomoc, podat stížnost, co já vím. My jsme ale jenom chtěli vypadnout.

Vrátil jsem se do auta. Zápach moči začínal být nesnesitelný. Trvalo půl minuty, než jsme vyjeli na ulici. Už nepršelo. Svět kolem se stal ještě složitější.

Zavezli jsme Ávilu do nemocnice. Vyplnili celou záplavu papírů, podali výpověď policii, která přijela k případu, nechali jsme na sebe spojení, přislíbili spolupracovat. Neprozradil jsem, že mezi těmi kluky byl i tvůj syn, Almodóvare, ani jsem neřekl, že dva z nich všechno nafilmovali. Xavier byl nervózní. Oklepal jsem mu střepiny z bundy a z vlasů. Na asfalt u vchodu do nemocnice se snesl déšť drobounkých diamantů. Za hodinu a něco stačil vykouřit celou krabičku cigaret. Kolem třetí odpoledne se zavřel na toaletách a zůstal tam, dokud jsme neodešli. Zavolał jsem do hotelu v Cascais, vysvětlil jsem, co se přihodilo. Žena, se kterou jsem mluvil, měla pochopení,

několik minut jsme záležitost probírali a nakonec mi řekla, že se se mnou spojí, abychom se dohodli na nové předváděčce, ale že tento týden to už není možné. Počítal jsem: pronájem pěti luxů plus vysavač, který jsem nechal na parkovišti, k tomu rozbité sklo v autě. Sečteno a podtrženo – víc než 900 euro. Devět stovek jsem neměl.

Ávilu hospitalizovali s poraněním lebky. Když jsme se přišli rozloučit, byl při vědomí. Slyšel nás mluvit, lehce něco naznačil rukou a cosi nesrozumitelně hlesl, z čehož jsem nabyl dojmu, že neví, kdo jsme. Umyli ho, už to zase byl náš učitel matematiky, jak jsme ho znali před dvaceti lety. Připadalo mi, že ani nezestárl. Xavier se ho zeptal, co se vlastně semlelo, ale on jen svraštil obočí a neodpověděl.

Když jsme vycházeli z nemocnice, Xavier zaškemral:

Chci domů.

Vypadal jako malé dítě.

Nasrat, Xaviere, usadil jsem ho. Vracíme se na parkoviště. Omrkneme, jestli tam ještě je ten vysavač.

Byl bych radši, kdybys mě nejdřív zavezl domů.

A já bych byl radši, kdybys nebyl posranej zbabělec.

Podíval se na mě a ve tváři se mu zračilo rozhořčení. Pravda, moje obvinění bylo nespravedlivé, koneckonců byl to on, kdo odešel z domova, aby úplně sám hledal Ávilu. Svou výtku jsem však na pravou míru neuvedl.

Vrátili jsme se do obchodáku, Xavier na zadním sedadle, aby na něj rozbitým okénkem nepršelo. Vjeli jsme do garáží. Když jsme našli strážného, vysvětlili jsme mu, co se stalo, a požádali ho, aby nás doprovodil na podlaží -2. Strážný si přisedl. Tou dobou byla už obě patra parkoviště zaplněná. Vypadalo to tam úplně jinak a bylo těžké určit místo, kde jsme před několika hodinami narazili na partu kluků. Konečně Xavier ukázal prstem.

Tamhle se to stalo, řekl.
Dodávky už tam nebyly.
Ani krabice s vysavačem.
Jenom u zdi louže moči.

71,

KYPR,
NĚMECKO,
MALTA,
NIKARAGUA,
SPOJENÉ
KRÁLOVSTVÍ

Ty to nevíš, Almodôvare, ale já jsem měl Plán. Byl sepsaný krok za krokem na sto dvacet šest stranách sešitu s černými deskami. Něco jako deník o budoucnosti. Občas jsem do něj nahlížel, abych se ujistil o některém bodě, který jsem už neměl v čerstvé paměti. Jindy jsem zase do Plánu zařadil nový bod, jiný pozměnil nebo vytrhl celou stránku. Na rozdíl od jiných deníků, Plán nebyl definitivní – takový naivka jsem nikdy nebyl. Tak například: na straně 12, ve větě *Nikdy nevážit víc než 78 kg*, bylo 78 přeškrtnuté a nahrazené 82; na stránce 37 pod nadpisem *Až se ožením* byl fixem začerněný dlouhý odstavec a týmž fixem před nadpis dopsáno *Žnovu promyslet*; strana 61 je pokračováním bodu o vzdělání mých dětí ze strany 6 a byla doplněna o devět let později; list se stránkami 23 a 24 byl vytržený.

Původní verzi Plánu jsem sestavil se vší soudností, žádné výstřednosti, nepředsevzal jsem si nic, o čem bych věděl, že přesahuje mé skutečné možnosti. Vzpomínám si, jak jsem při psaní do sešitu nejednou přemýšlel: tohle je uskutečnitelné, jestliže budu všechno dělat pořádně, jestliže vydržím a soustředím se na každý bod Plánu, pak se to splní. A přesně takhle jsem to dělal téměř deset let – bojoval jsem, aby se ta slova pravdivě naplnila. Věřil jsem, že prací, přičiněním svých svalů a myšlenek můžu dosáhnout všeho. K úpravám, které jsem provedl v tom, co jsem předtím sám sepsal, došlo díky tomu, že i já jsem se postupně měnil, měnily se mé názory i ambice nebo se alespoň přizpůsobovaly tomu, jak se proměňoval svět. Jenomže v celém Plánu není ani rádečka o vysavačích, ani o mých cestách každý měsíc za dětmi, abych je alespoň viděl, ani o dnech s tolika jalovými hodinami. A tak si kladu otázku: kdy se svět změnil natolik, že jsem pozbyl schopnost přizpůsobovat se a můj Plán tím přestal mít smysl?

Hodně jsem o tom přemýšlel. Můj jediný závěr je, že svou současnou situaci jsem prostě nemohl předpovídat. Nikdy bych si nedokázal představit, že mě z agentury propustí tímto způsobem. Začal jsem mladý, zrovna jsem dovršil devatenáct let. Učil jsem se rychle, veškerou logistiku kolem přípravy zájezdů, zeměpisné parametry zemí, papírování spojené s každou destinací, sotva za deset minut hovoru jsem byl schopen vyloupnout čtrnáctidenní itinerář pro kohokoli kdekoli na zeměkouli. Po pěti letech si mě vytáhli z prodejny a přesunuli do kanceláře, povýšil jsem na projektového manažera s pracovním jen sám pro sebe, s výhledem na hlavní třídu a odpovědností za roční rozpočet skoro milión euro. Ředitel mi důvěřoval, byl to mladý kluk se zájmem o nové technologie, aby mohl držet krok s rostoucím prodejem zájezdů po internetu. Ani na těch nejoptimističtějších stránkách mého Plánu týkajících se profesní kariéry se nepředpokládalo, že mi všechno vyjde tak skvěle. Vydával jsem ze sebe maximum. Měl jsem klíče od kanceláře a každý den jsem přicházel jako první a odcházel poslední, moje svědomitost neznala mezí.

Neměl jsem ale sebemenší šanci. Internet je jako *tsunami*. Proti němu nelze bojovat. Můžeme akorát nasednout na vlnu a nechat se unášet s nadějí, že někam doplaveme a přitom se cestou neutopíme. Vše se seběhlo velice rychle. První zaměstnanci dostali výpověď v květnu 2010. O tři měsíce později zavřeli pobočku v Portu. Můj rozpočet byl pozastaven na neurčito, všechny projekty, které jsme měli hotové k rozjezdu, pozdrženy až do nového rozhodnutí. Propustili další lidi. Ke konci roku jsme od ředitele obdrželi e-mail, v němž nám oznamoval všeobecné snížení platů, všechny nás žádal o mimořádné nasazení v tak kritickém období a současně vyzýval, abychom neztráceli důvěru. Formulka o tom, že „jsme jeden tým“, se na deseti řádcích objevila třikrát. Následující

měsíc jsme nedostali plat. V březnu zavřela pobočka v Lisabonu.

Já jsem měl štěstí. Zůstal jsem až do samého konce, byl jsem svědkem všeho, co se dělo. Tam, kde rok předtím pracovalo čtrnáct lidí, jsme poslední měsíc zbyli tři. Jednoho odpoledne se objevil ředitel a bez obalu nám oznámil, že máme následující den zůstat doma, že podnik vyhlásil úpadek. Neomluvil se, sám vypadal, že nechápe, co se děje, ruce se mu třáslly, nikomu se nepodíval přímo do očí. Spěšně jsme naskládali své věci do kartonových krabic. Řekli nám, že se kancelářské patro začne vyklízet už zítra, protože ho chtějí co nejrychleji pronajmout. Naslibovali odstupné, z něhož jsme nikdy neviděli jediné euro. Celá věc je před soudem, který ještě nerozhodl.

Strach jsem neměl. Na to si vzpomínám. Chápej, Almôdôvare, budoucnost jsem měl přece napsanou v sešitě, pročel jsem ho snad tisíckrát, studoval jsem ho, všechno promyslel, slova se v mém nitru zatvrdila do podoby téměř pudového jednání a moje jistota ohledně toho, co se má stát, byla neotřesitelná. Uzavření kanceláře bylo pouhým škobrtnutím. Ostatně můj Plán pamatoval i na nejrůznější zádrhele. Byl jsem přesvědčen, že do měsíce budu znovu pracovat v jiné cestovní kanceláři na podobné pozici. Myslel jsem si dokonce, že změna může být i přínosná – ve stejné firmě jsem pracoval už příliš dlouho, bylo mi sedmatřicet let a nové zaměstnání by mé profesní kariéře prospělo. Nové projekty, noví kolegové, nové vyhlídky. Vzpochopil jsem se, přepsal svůj životopis, rozeslal ho do desítek agentur nejen v Lisabonu. Ucházel jsem se o práci i v Portu, Algarve, v Madridu, Seville, v Bruselu. Mé dny plynuly ve stejném zaneprázdnění jako dřív: psal jsem e-maily, vyřizoval telefonáty, hledal na webovkách s nabídkami zaměstnání, vyplňoval dotazníky a uchazečské profily, chodil na schůzky do personálních agentur, účastnil se pohovorů,

potřásal si rukama s kdekým, rozdával úsměvy, při hovoru pokaždé důležitě krčil čelo a důraz jsem kladl vždycky pěkně na závěr věty. Skoro jako by samo hledání zaměstnání bylo zaměstnáním.

Jenže tenkrát, Almodôvare, tenkrát už žádné zaměstnání k máni nebylo. Během roku jsem několikrát telefonicky mluvil se svým bývalým vedoucím, volával mi bez nějakého zjevného důvodu, jen tak, aby si popovídal. Líčil mi cesty, které podnikal spolu se svou manželkou, cesty, které celý život odkládal kvůli práci, přestože jeho prací bylo právě cestování. Hlasitě se smál a vykřikoval, že nepocituje ani ždíbec stesku po naší staré kanceláři, která je stále opuštěná, protože – jak mi vyprávěl – se ji nedaří pronajmout. Bylo mu padesát tři let a ten vynucený důchod bylo prý to nejlepší, co se mu v životě mohlo přihodit. Nakonec se mě pokaždé vyptával, zda jsem si už našel práci, a než zavěsil, dodával:

Kdybys kápnul na něco pro mě, dej vědět.

Almodôvare, přesný opak byl pravdou. Navzdory svému strojenému nadšení můj někdejší šéf ve skutečnosti nechtěl být bez práce a jistým způsobem počítal, že mu při shánění zaměstnání pomůžu.

Chci tím říct, že se svět zastavil. Nebylo mi ještě ani čtyřicet a můj svět strnule stál. V mém Plánu nic takového napsáno nebylo. Nedokázal jsem si představit, že se svět zastaví. Stejně tak jsem si nedokázal představit, že Marta s dětmi odjede. A přesto jsem neměl strach. Probděl jsem několik nocí, pohroužený do svého sešitu. Co bylo špatné? Kde se stala chyba, že se soukolí zadrhlo? Žádnou chybu jsem nenašel. Byl to dobrý Plán. Všechno sedělo. Byl to uskutečnitelný život. Pokusil jsem se však všechno přepsat, přizpůsobit svou představu budoucnosti novým omezením, která přinesla realita. Zvážil jsem své možnosti.

Škrtnout svatbu.

Žádné další dítě.

Dvoupokojový byt místo třípokojového.

Hodinu z domova do práce místo půlhodiny.

Jakoukoli práci místo odpovídajícího zaměstnání.

Jakýkoli život místo opravdového života.

Žádná verze Plánu mi nepřípadala lepší než ta první. Ani jedno předsevzetí nevypadalo scestně. V takové budoucnosti jsem žít neuměl. Protože můj život už byl dán. Chápeš, Almodôvare? Nebylo možné vrátit se zpátky. Jediné, co jsem mohl dělat, bylo bojovat.

Celý rok jsem dál vstával brzo, sedal k počítači a hledal práci, jakoukoli práci. Když jsem sehnal ten prodej vysavačů, vydal jsem ze sebe to nejlepší, zdálo se, že je to východisko, šance do budoucna. A pak Xavier odešel z domova a já jsem přišel o ten vysavač. Dlužil jsem spoustu peněz a W.R.U. se mnou nakonec vypověděla smlouvu, dokud jim všechno nezaplátím. Neměl jsem čím. Znovu jsem se ocitl bez zaměstnání, ačkoli nazývat ten cirkus s luxy zaměstnáním zní dost dětinsky.

To se seběhlo v listopadu. Znovu jsem hledal práci. Marně. Počítal jsem: na jedné straně peníze, které mi ještě zbývaly v bance; splátky na hypotéku za byt a nezbytné měsíční výdaje na straně druhé. Když to takhle půjde dál a nic se nestane, v únoru nebudu mít dost peněz na splácení hypotéky. Zvážil jsem možnost, že byt prodám. Stejně je pro jednoho člověka příliš velký. A koupím nějaký menší. To by ale znamenalo dát sbohem naději, že je naše situace jen dočasná a že Marta a děti, dříve nebo později, v mém životě znovu zaujmou svá místa.

Běh času se zpomalil. Neměl jsem na co myslet ani pořádně co dělat, abych zaplnil tolik volného času a nenechal se jen tak vláčet přílivem nudy. Noc a den splynuly, nemělo smysl je rozlišovat, nespavost mi totiž přestala vadit, spal jsem na

etapy, vždycky tak dvě tři hodinky, ať bylo světlo, nebo ne. Možná, že je to tatáž rozvláčnost, jaká existuje tam, kde jsi. Představuju si, že ses té pomalosti asi přizpůsobil a pojal ji do svého způsobu bytí. Jenomže tohle jsem já nechtěl, rozumíš? Nebyl jsem ochoten takhle zmalátnět, Almodôvare.

A k tomu všemu tvůj syn.

Po tom dni na parkovišti jsem se nemohl ubránit neustálým myšlenkám na tvého syna. Připadalo mi, že není možné, aby něco takového udělal. Kdy se z něj stal takový člověk? Kdy přestal být chlapcem, kterého jsem viděl vyrůstat, který k nám chodíval každou neděli ráno, aby si s námi zajezdil na kole, a jehož jsem nosíval na koni, když jsme šli na fotbal? Co se v jeho nitru a kolem něj muselo stát, aby ho to dovedlo až k onomu okamžiku? A co se nestalo? Pak mě napadlo: možná na tom nic není, vždyť kluci vyvádějí hlouposti dennodenně, zkoušejí, kam až mohou zajít. I my jsme přece vyváděli ztřeštěnosti – třeba jednou ve dvě ráno jsme se vkradli do stánku na pláži v Sesimbře a odnesli si pět nebo šest krabic nanuků, napěchovali jsme jimi tři lednice, trvalo nám celé týdny, než jsme je spořádali.

To ale není totéž, nemám pravdu, Almodôvare? Faktem je, že Vasco se na Ávilu nevyočil jako ostatní kluci, to je mu třeba přičíst k dobru, ale možná jenom proto, že se mu nechtělo. Nebo čekal, až na něj přijde řada, a kdybychom se s Xavierem neobjevili, nakonec by to možná udělal. Na tom nezáleží, byl tam, patřil k partě a nepodnikl nic, aby zabránil tomu, co se stalo. Všechno sledoval, mobil v ruce a filmoval. Do prdele, to není žádná sranda. Takové hanebnosti člověk přece nedělá.

Jednou v noci se mi ve spánku, který netrval déle než deset minut, zdálo, že jsme byli v tvé cele, ty a já, seděli jsme

na podlaze s nohama skrčnými tak, že se nám kolena skoro dotýkala brady. Čas utíkal jako splašený, měsíce, možná roky, a my jsme si jen tak povídali: o ženách, o fotbale, o Xavierovi, o našich vzpomínkách i o obyčejných zbytečnostech. Byl to hezký sen. Spousta let zhuštěných do několika minut. Když jsem se vzbudil, pomyslel jsem si: promluví s Vaskem. A hned vzápětí jsem se rozhodl, že ne, že to neudělám.

Mohls zavolat Claře.

Volal jsem jí, Almodôvare. Koneckonců, je to její syn. A tvůj také, jenže ty jsi zmetek, který se rozhodl, že na to zapomene.

Clara mě požádala, abych za ní zašel na kliniku. Mluvili jsme spolu v bufetu vedle čekáren. Navzdory svému úboru a visače se jménem nevypadala jako zdravotní sestra. Seděla tam vedle všech těch lidí tiše pohroužených do svých bolestí a vypadala stejně churavá jako oni. Oči zapadlé. Jako by už námahou nezvládala udržet tělo vzpřímené. Když jsem se jí zeptal, zda se cítí dobře, odpověděla:

Je to jen únava.

To bylo totiž tak, Almodôvare: když tě zabásli, Clařiny rodiče jí museli pomoci, aby zalepili díru, kterou jsi po sobě nechal v rodinném rozpočtu. Tvoje máma jí posílala peníze ještě tak tři nebo čtyři měsíce, potom ale přestala, když jí zvýšili nájemné za její vlastní byt. Clara takhle vydržela zápolit s účty skoro rok. Byly to sice složité finanční veleteče, ale pořád se ještě daly zvládnout. Až do chvíle, kdy tvá tchyně uklouzla ve vaně a natřikrát si zlomila nohu. Čtyři měsíce se nemohla postavit na nohy, fyzioterapie jí prospěla, ale přesto se už nikdy úplně nezotavila. Tchán dělal, co mohl, aby se popasoval s kastroly v kuchyni, večernými horami špinavého prádla, nákupy, s péčí o manželku. Jednoho dne to ale vzdal, když si jasně uvědomil, že péči a opatrování potřebuje sám. Najal si hospodyně. To nebyl rozmar, ale jednoduše potřeba daná

věkem. Každopádně se všemi těmi výdaji za fyzioterapii, léky a hospodyni nemohli Claře dál vypomáhat. A jí nezbylo nic jiného než si začít brát dvojité směny na klinice.

Východisko vypadá velice prostě, je zcela logické a smysluplné. Elementární problém, jako je tento, by měl být jednoduše řešitelný. Jenomže klíčem k řešení jsi ty. A ty tu nejsi.

Clara se pousmála. Poodhrnula sedlinu únavy, která jí zahalovala tělo, a usmála se. Řekla, že mě ráda vidí, že jí scházejí přátelé, že se jí stýská, když se nemůže od srdce zasmát. Zajímalo ji, jak se mi daří. Odpověděl jsem jí snůškou lži, celou životní ságou upředanou ze slov, která mi plynula z úst bez sebemenšího uzardění. A najednou jsme si připadali znovu jako normální lidé, dva přátelé, kteří se setkali, aby si povyprávěli, co je nového. Síla toho preludu mi nahnala strach.

Před dvěma týdny jsem viděl Vaska, nadhodil jsem.

Clara o kousek zaklonila hlavu, nepřestávala se usmívat.

Byl s partou kluků, pokračoval jsem. Tropili hlouposti.

Jaké hlouposti?

Byl tam bezdomovec... a oni mu prováděli ničemnosti.

Byli v přesile. Ten muž se nemohl bránit.

Ničemnosti?

Poslyš, Claro, promluv s ním.

Koutky úst jí poklesly, ze rtů se stala uzounká přímka.

Je to hodnej kluk, špitla téměř neslyšně.

Já vím. Ale i hodní kluci dělají občas vylomeniny. Promluv s ním.

S Vaskem není snadné mluvit.

Ale on tě poslechne. Jsi jeho máma.

Máš pravdu, Danieli. Normálně by to mělo stačit, jako určitý druh magnetické síly mezi mými slovy a jeho srdcem. Ale ten magnetismus už bůhví proč nefunguje, přestal fungovat, když Almodóvara zavřeli. A já to s Vaskem jinak neumím. Člověk se

naučí proplouvat životem, osvojí si určité postoje, zvykne si, že jeho pudové jednání vede ke kýženým výsledkům, a pak, když má půlku života za sebou, si uvědomí, jak byl jeho pohled na všechno falešný. Něco se najednou v životě zvrtně a všechno, s čím jsme si dosud uměli skvěle a lehce poradit, všechny recepty na řešení nejprostších problémů jsou rázem neupotřebitelné. Jak to, že se svět tolik změnil?

Tohle Clara neřekla.

Nebyls u toho, tak mlč, Almodôvare.

Clara nemá ve zvyku nahlas si stěžovat. Tenhle proslov ukrivděnce zbědovaného životním údělem je z tvojí hlavy.

Jak myslíš, Almodôvare. Clara se odmlčela, roztěkaně přejížděla rukou po stolku, který stál mezi námi, oči zavřené, jako by měla slepená víčka. Ujistil jsem ji:

Vím, že to není jednoduché, ale jestli s ním nepromluvíš teď, příště může být pozdě.

Clara otevřela oči a přikývla.

Máš pravdu, zašeptala. Máš pravdu. Promluví s ním.

Pohnula ústy. Nepodařený pokus o úsměv.

Potom vstala. Políbila mě na tvář a odešla, ruce založené, ramena pokleslá. Byl jsem si jistý, že s Vaskem nikdy nepromluví. Tolik sil neměla.

O Vánocích za mnou na týden přijeli Mateus a Flor. Přivezla je Marta a zůstala na noc. Povečeřeli jsme všichni čtyři společně u jednoho stolu, stejně jako dřív, jako by nešlo o nic mimořádného. Nikdo z nás si nechtěl přiznat, že už uběhl téměř rok. Mateus nejdřív začal vyprávět vtipy a nakonec přešel k příhodám, o nichž jsme si povídali přes internet: „Tati, a pamatuješ, jak jsme hráli dámu s tím chlapíkem z Austrálie?“ nebo: „Tati, a pamatuješ, jak jsme se domluvili, že si budeme psát bez samohlásek? Chcš bch t říkl vtp?“ A rozesmál se svým

neuvěřitelným smíchem devítiletého chlapce. Smáli jsme se s ním, ačkoli se to u štedrovečerní večeře nehodilo. Pokaždé, když jsme se všichni najednou odmlčeli, nikomu to nevadilo, spíše naopak, nastalo mezi námi sdílené očekávání. Každý okamžik se mohl stát počátkem něčeho.

Uložili jsme děti, všechny mé pohyby byly oproti Martiny m lehce zpožděné. Děti byly šťastné, že jsou znovu ve svých postelích. Neřekly nám to, ale z očí se jim to dalo vyčíst s naprostou jistotou, i ze způsobu, jakým se zachumlaly do peřin. Bylo to tak skličující, Almodôvare. Marta musela cítit totéž. Protože když jsme přešli do obývacího pokoje a usadili se na pohovce, nejdříve ze všeho řekla:

Mohl by ses přestěhovat do Viany a žít s námi.

Totéž řekla i před šesti měsíci, jakmile pochopila, že se v Lisabonu s prací neuchytí, a rozhodla se odjet. Odpověděl jsem jí stejně jako tehdy:

Jestli se situace příliš zkomplikuje a já už nebudu věřit, že tady žádná budoucnost neexistuje, přijedu.

Usmála se, jako by má slova mohla všechno vyřešit. Dodala:

Alespoň podej inzerát na prodej bytu. Třeba se najde nějaký kupec. Časy jsou zlé, ale štěstí ze světa nezmizelo.

Je to náš domov...

Jen byt, Danieli. Nejsou to naše plíce ani naše oči.

Potom se na pohovce odsunula, natáhla se a nohy mi položila do klína. Ten její stroze pragmatický způsob se vším si v životě poradit mě pálil v prsou. Přesto jsem souhlasil, že udělám, co navrhuje.

Rozmlouvali jsme o banalitách, ruce mi spočívaly na jejích nohou. Už jsme nepřipustili, aby se hovor stočil k vážnějším tématům. Strašně jsem takovou chvíli potřeboval a myslím, že Marta také. Když jsme si šli konečně lehnout, postel mi

na okamžik připadala přehnaně velká. Jako by se naše těla scvrkla. Přitiskla se ke mně a já ji objal. Zůstali jsme tiše ležet. Mohli jsme se milovat – nemilovali jsme se už celé měsíce a ta chvíle si o to přímo říkala. Milování se ale začalo stávat čímisi, co až příliš nahánělo strach. Marta rychle usnula. Zůstal jsem vzhůru ještě téměř hodinu. Jen tak jsem hleděl do tmy, dokud mě také nepřemohl spánek.

Tou dobou mi už nespavost přestala vadit, naučil jsem se překonávat neustálou únavu a začínal jsem si zvykat na život v noci, jako by byl bílý den. Nezůstával jsem v posteli a nečekal, až se spánek zase vrátí, ale rozsvěcoval jsem světla, zapínal televizi, jedl, sprchoval se, četl noviny, uklízel, čas od času jsem dokonce vyrazil na procházku. Když jsem se znovu cítil ospalý, šel jsem si lehnout. Jinak to nešlo. Ležet jen tak v posteli, nehýbat se a cítit, jak se hodiny donekonečna rozpadají na kousky, z toho bych pomalu, ale jistě přišel o rozum.

Několik hodin jsem spal. Probral jsem se krátce po třetí. Notnou chvíli jsem se ani nehnul, bál jsem se, abych nenadělal hluk a nevzbudil Martu a děti. Ale nejenom proto. Styděl jsem se. Co by si asi tak pomysleli, kdyby se ve čtyři ráno vzbudili a našli mě, jak se holím, drhnu nádobí nebo hltám míchaná vajíčka? Člověk, kterého znali, takové věci přece nedělal, alespoň ne za svítání. A já jsem chtěl být takovým člověkem, jakého znali. Ta pohnutka nebyla ničím novým, poprvé jsem však pocítil, jak ovládá mé pohyby. Jistým způsobem byla jádrem všeho. Ztratit schopnost být dál tímž člověkem by pro mě totiž znamenalo totéž, jako bych zapomněl počítat do deseti nebo nebyl schopen rozpoznat v davu tváře vlastních dětí.

Pomalu jsem se vysoukal z postele, jako by podlaha byla plná dřímajících hadů. Marta se nepohnula, dál zhluboka oddechovala. Zamířil jsem do obývacího pokoje. Zapnul jsem televizi bez zvuku. Přepínal kanály, dokud jsem nenašel animované

filmy. V tu hodinu se žádné děti na televizi nedívají, kreslené filmy vysílají výhradně k útěše dospělých nespavců. Po dvaceti minutách se objevila Marta. Půl minuty zůstala stát a hleděla na televizi, jako by nechápala, co je to za obrázky, jako by animované filmy v životě neviděla. Pak se sesunula vedle mě na pohovku a zády se zabořila do polštářů. Z nadmutých potahů zavanul ucházející vzduch. Doširoka rozpažila a rukama si rázně promnula obličej, jako by se snažila setřít si ho a ukázat novou tvář ukrytou pod ním.

Co se děje? zeptal jsem se.

Nemůžu spát, pronesla a už nepromluvila. Její odpověď mě však povzbudila.

Poprvé od našeho rozchodu jsem si pomyslel: tolik se mi po ní stýská. Proč odešla?

Před šesti měsíci mi vysvětlila, že ji unavuje zůstat doma, cítí se nenaplněná, zahrabaná na neviditelném smetáku (přesně takhle to vyjádřila), že chce znovu do zaměstnání, nosit domů peníze a že její otec pro ni má práci ve Vianě do Castelo. Na závěr řekla: „Tady se teď cítím, jako bych pomalu mizela.“ To však byla lež: i když byla bez práce, překypovala nesmírnou životní silou. Zvykli jsme si ztotožňovat lidi s jejich profesí, a když je o zaměstnání připravíme, jako by přestali být lidmi. To není správné. Marta je dokonalá osobnost, zaměstnání v jejím případě nikdy nebylo víc než jen jakýsi doplněk, třeba jako náramek, účes nebo drobná vada řeči. Každopádně jsem jí dal za pravdu. Ba co víc: podpořil jsem ji. A nemluvili jsme o nás, o tom, že se vezmeme, o vynuceném odloučení, ani o obrovské dálce, s níž se budeme muset dnem i nocí vypořádat. Nemluvili jsme o nás, protože jsme věřili sami sobě, Almodôvare. Byli jsme spolu čtrnáct let a stále jsme se měli rádi. Tak proč bychom měli ztrácet víru? O šest měsíců později, když jsem ve čtyři ráno seděl vedle ní a sledoval kreslené filmy, mi však naše

odloučení připadalo zcela nesmyslné a nebyl jsem schopen odůvodnit je logickými argumenty.

Uhnízdila se na pohovce a opřela si hlavu o mou paži. Hleděli jsme na televizor, z něhož animované filmy vrhaly záblesky světla a barev po obývacím pokoji. Občas jsme se současně zasmáli. Zkoušel jsem hádat, co se jí všechno přihodilo za tu dobu, co jsme nebyli spolu, lidi, které poznala, důvody každého jejího úsměvu, každé její úzkosti. Připadala mi stejná jako dřív. Možná se v jejím životě neudálo nic, žádný rozhovor, který by ji poznamenal, žádný záblesk světla, žádný stín. Možná jí srdce netluče už celé měsíce. To však bylo vysoce nepravděpodobné. Pravda, telefonovali jsme si skoro každý den. Líčila mi události ze svého života ve Vianě. Ale všechno, co mi říkala, znělo plytce, jako by nic z toho, co zažila, nebylo skutečně důležité.

Na druhou stranu ani já jsem jí neřekl, že Xavier odešel z domova, neřekl jsem jí nic o konfliktu na parkovišti, o svém rozhodnutí vyhodit vysavač, abych naložil Ávilu, o penězích, které dlužím, o zaměstnání, které už nemám. Nevěděla, že všechno jde od desíti k pěti. Nevěděla, že přijdeme o byt. Nevěděla o změnách, které průběžně zanáším do Plánu. Tehdy jsem jí mohl všechno přiznat. Vypnul bych televizi, vzal ji za ruku a všechno ze sebe vyklopil. Pochopila by mě, objala, ujistila mě, že v tom nejsem sám, že situaci překonáme společně, třeba by mě i políbila a pak by mě přesvědčila, abych se za ní a za dětmi odstěhoval do Viany. A možná bych souhlasil, Almodôvare. Možná. A proto jsem raději mlčel.

Probudil jsem se znovu až chvíli po šesté. Televize byla vypnutá, obývací začal vystupovat z přítmí, přestože stíny ještě nenabýly na objemu. Bylo slyšet jen pleskání deště. Marta už na pohovce nebyla. Do postele jsem se už nevrátil, zůstal jsem tiše sedět s otevřenýma očima, dokud se děti nevzbudí. Kolem

půl deváté se Marta objevila v kuchyni, už vysprchovaná a oblečená, jako by nás čekal prosluněný den. Měla usměvavou a hovornou náladu, její pohled však ulpíval na věcech jen na zlomek okamžiku, jako by si nepřála příliš se připoutávat k ničemu v místnosti. Vypila šálek kávy s mlékem a odešla. Vrátila se po obědě, naložila kufr do auta, objala děti, tváří se dotkla té mojí a chvíli tak zůstala. Potom odjela pryč.

Celý zbytek týdne propršel. To však nebyl důvod, proč jsme za šest dní skoro nevytáhli paty z domu. Mateusovi i Flor se po našem bytě stýskalo, scházel jim velký prostor i náš nábytek a pokaždé, když jsem se jich zeptal, jestli chtějí někam jít, odpovídali dost rozpačitě. Také mně se po dětech doma stýskalo. Měl jsem je opět doma, v jejich vlastním prostředí, měl jsem je blízko, znovu jako součást každodenního dění, všechno bylo tak přirozené, až mi naskakovala husí kůže. A všivák čas ubíhal. Ta hrozná jistota, že týden jednou skončí a že se nestačíme jeden druhého nabažit! Potřeboval jsem víc. Pokusil jsem se jim co nejvíce přiblížit. Což nebylo snadné, oba se totiž za poslední rok hodně změnili a ani telefonování, ani mé pravidelné návštěvy ve Vianě nestačily, abych všechny ty změny zaznamenal. Mnohé ze styčných bodů, které jsme mívali dřív, se vytratily.

Mateus žil na internetu. Domníval jsem se, že hry, vtipy, videa byly záminkou, abychom zkrátili vzdálenost mezi námi a mohli být spolu. Chyba lávky. Byl na takové zábavě závislý. Jeho svět se zužoval na machry padající z kola, psy na surfech, našťvané ptáky demolující prasečí základny, na pubertáky, jak si dobírají jiné pubertáky, a podobné blbiny, tak neodolatelné pro devítiletého kluka. Pokaždé jsem si k němu přisedl, povídali jsme si, aniž jsme odtrhli zrak od obrazovky před sebou, a veškerý náš hovor se točil kolem toho, co se v tu chvíli

odehrávalo na počítači. Minulost a budoucnost vymazané z časové osy. Bylo to tak snadné, Almodôvare. Smích přicházel tak nenuceně. Možnost, že život bude takový navždycky, se zdála tak reálná. Přál jsem si, abych se mohl se synem takhle smát až do konce života. Vzal jsem to ale za špatný konec. Takže jednoho dopoledne jsem uložil počítač do skříně a Mateusovi vysvětlil, že nemůže trávit celé dny na internetu, že život si od něj žádá víc snahy. Řekl jsem mu:

Jestli budeš takhle pokračovat, zkrátí se ti svaly. Jednoho krásného dne nebudeš schopen běhat, nebudeš si schopen ani zaplavat, nebo dokonce udržet propisku v ruce.

Mateus se rozlítil, nařkl mě, že si vymýšlím důvody, které ve skutečném světě nemají absolutně žádný smysl. Označil mě za fašistu. Zeptal jsem se ho, zda ví, kdo je fašista. Jenom odsekl:

Flor to ví.

Mrsknul sebou na podlahu a notnou chvíli vřískal jako tříleté dítě. Pak se najednou utiřil, lehl si na pohovku a civěl do zdi. Trucoval celý zbytek dne. Vstal jenom, aby se s námi u stolu naobědval. Za osm nebo devět hodin neproněs ani slovo. Nepřítomnost jeho hlasu mě trápila. Před večerí za mnou přišla Flor. Rozestřela přede mnou noviny a řekla:

Pravda je, že Mateus pořád jen vysedává za počítačem, a to není dobře. Jsou ale horší věci, mnohem horší. Podívej, v dnešních novinách se slovo válka objevuje čtrnáctkrát. Slovo recese jednadvacetkrát. Třicetkrát slovo zločin a jedenáctkrát chudoba.

Zalistroval jsem novinami. Všude se to hemžilo podtrhanými slovy. Mohl jsem odpovědět, že kdyby všechny děti trávily své dny jen na internetu, za dvacet let by se počet takových slov v novinách zvýšil třicetkrát, třicetitisíckrát. Místo toho jsem však přisvědčil:

Máš pravdu.

Víš, Almodóvare, nechtěl jsem ten týden se synem promrhat tímhle způsobem, tím, že budeme mlčet. A tak jsem mu počítač vrátil. Při večeri jsme na internetu sledovali sérii videí s nejneuvěřitelnějšími góly v dějinách fotbalu. A potom, než šly děti do postele, jsme hráli hru, jejímž jediným cílem bylo pomáhat žábě cpát se mouchami. Mateusův řehot navrátil našemu bytu neochvějné zdání normality.

Ten večer jsem prolistoval noviny za několik posledních dnů. Ve všech jsem našel podtrhaná slova: nehoda, přepadení, nezaměstnanost, chudí, konflikt, inlace, mrtví. Něco jako účetní uzávěrka všeho, co je na tomto světě špatného. Tak takovéhle věci Flor provádí s novinami! Trávila spoustu času četbou: denní tisk, knížky o politice, ekonomii, dějinách, články na internetu. Nemám potuchy, kde ty knihy vyhrabala. Já a Marta nečteme, nikdy si knížky nekupujeme. Flor hory těch informací přímo hltala, rozmlouvala o stavu světa jako ekonomický komentátor v televizi a předříkávala celé věty převzaté odněkud z časopisů, jako by se všechno o naší existenci na této planetě dalo vtěsnat do patnácti nebo dvaceti slov. Někdy bylo velmi snadné zapomenout, že je jí sotva třináct. Kromě toho z jejího hlasu zazníval jakýsi cynismus, podtón sice strojený, ale přesto skutečný, jako by nejen dokonale rozuměla přítomnosti, ale znala i budoucnost. A budoucnost v jejích představách byla bažina, ve které lidstvo vězelo až po krk, aniž se mohlo hnout. Odezíral jsem jí slova z úst a připadalo mi, že to, co říká, neodpovídá pohybu rtů.

Udělal jsem, co jsem považoval za nejlepší: zůstal jsem vzhůru pozdě do noci, usadil se za jídelní stůl, všude před sebe rozložil noviny z toho týdne a pustil jsem se do hledání výrazů, které by mohly popřít slova, která si Flor podtrhla: mír, růst, oslavy, objev, štěstí. Ta slova tam byla, Almodóvare,

všechna jsem je našel, všechna podtrhal. Jenomže když jsem nakonec sečetl, Flořiny výrazy nad mými převažovaly. To samozřejmě není určující, vždyť tisk nikdy nebyl zrcadlem světa. Novináři mají na svých stránkách na práci důležitější věci, to chápu. Ale jak mám, Almodóvare, své třináctileté dceři vysvětlit, že morseovka...

konflikt, konflikt, konflikt, mír, konflikt, konflikt, konflikt, konflikt, konflikt, mír, konflikt, konflikt, konflikt, mír, konflikt, konflikt, konflikt, mír, konflikt, konflikt, konflikt, mír, konflikt, konflikt, konflikt, konflikt

... nevyovídá nic o naší realitě?

Jak víš, že ne?

Vím to.

Nemůžeš to vědět. Musel bys vzít v úvahu všechny konflikty, které se v tuto chvíli dějí na celém světě. A nejenom války a přestřelky mezi policajty a lupiči, kteří přepadli banku. Také manželské hádky, roačky mezi dětmi ve škole, zášť, kterou si některé děti vypěstují vůči rodičům, rodiče, kteří mlátí děti jako žito, všechny kauzy přede všemi soudy ve všech zemích, všechny spory, které se před soud ani nedostanou, výbuchy nevráživosti pokaždé, když je na silnici zácpa, firmy dennodenně usilující potopit konkurenci, stranické hádky končící šarvátkami, pěstní potyčky mezi fanoušky při fotbalových zápasech, neustálý boj, který svádíme v našem nitru, demonstrace proti těm, kdo nám vládnou... A když to pak všechno sesumíruješ, jak by řekl náš milý Xavier, musel bys ještě dokázat, že výsledek je nižší než součet toho, co je na světě dobrého. Možná bude výsledek takový, jak si myslíš. Ale možná taky ne.

Běž do hajzlu, Almodóvare. Já jsem se jen snažil, abych Flor ochránil. Dceři je teprve třináct a už začíná ztrácet iluze o životě. A to jí nepřeju. Nechci, aby přestala věřit, že svět může být přívětivým místem. Nechci, aby přestala věřit jenom

proto, že jsem přišel o práci, že já a máma nežijeme spolu a že jsou noviny plné nehezkých slov.

Na tom nesejde. Každopádně to byl fajn týden. Každý týden s dětmi je fajn. Poslední den jsem jim pomohl s domácími úkoly, které měly udělat přes prázdniny. První hodina probíhala těžce, byly nesoustředěné. Nic jsem však nelámal přes koleno a najednou v obývacím pokoji nastalo ticho, takové to správné ticho, z něhož lze vycítit, že se někde něco důležitého odehrává. Strávili jsme tak skoro tři hodiny. Náš hovor se skládal z čísel, anglických sloves, jmen panovníků, z názvosloví orgánů trávicího ústrojí u přežvýkavců. Kdokoli by nás minutku poslouchal, měl by nás za blázný. Porozumění mezi námi třemi však bylo dokonalé. Byl jsem jejich táta a ony moje děti.

Když Mateus a Flor odjeli, nejdřív mě napadlo, že jsou pro mě důležitější, než jsem počítal. Když jsou daleko, můj index štěstí může jen stěží dosáhnout hodnoty 8,0. Ponořil jsem se do ticha v bytě a poslouchal, jak mi o samotě bije srdce, představoval si dny, které budou muset uběhnout, než je znovu uvidím. Jejich obraz se mi před očima stále víc rozostřoval. Myslel jsem na to, jakou silou asi jejich přítomnost působí na mé nitro. Za kolik to vydá? Za dva body? Za tři? Možná. To by ovšem znamenalo, že se můj index štěstí propadne na 6,0 nebo dokonce na 5,0, když jsou pryč. Připadalo mi, že žádná z těch hodnot neodpovídá skutečnosti. Chápej, Almodóvare, já jsem o svém štěstí příliš nepochyboval, cítil jsem je, existovalo stejně, jako jsem existoval já, jako existuje moje paže nebo pach mojí kůže. Jenom prostý fakt, že jsem živý, vydal na polovinu mého štěstí. Tohle konstatování nebylo ničím novým, byl to princip, který mě doprovázel už dlouho. Takže jsem se rozhodl, že nepřítomnost dětí odpovídá minus 0,9 bodu z mého osobního indexu štěstí. Nová hodnota byla tudíž 7,1.

Během týdne, který jsem strávil s dětmi, mi Xavier třikrát nebo čtyřikrát napsal ešemesku i zprávy na e-mail. Chtěl vědět, jak jsem vyřešil tu záležitost s vysavačem. Neodpověděl jsem mu. Na začátku ledna mi zavolal. Zvedl jsem to, ale nic neřekl.

Jsi naštvanej, začal.

Víš, Almodôvare, Xavier toho nakecá spoustu, ale problém není ani tak v tom, co říká, jako spíš v intonaci, kterou nasadí a která zní, jako by byl dítě a já jeho táta. Uvědomuje si, že udělal hloupost, ale nechce, aby ho za to peskovali.

Běž do prdele, Xaviere.

Udělalí jsme dobrej skutek.

Přijdu o střechu nad hlavou, Xaviere. To mi moc dobrý nepřipadá.

Zachránili jsme lidský život.

Nedramatizuj to, jenom na něj chcali.

Nejde jenom o to, že na něj chcali, špitl Xavier. Pak se na chvíli odmlčel. Chtěl mluvit dál, ale bál se, že řekne nějakou nepřístojnost, něco, co mě ještě víc rozzlobí. Nakonec pronesl:

Ávilovi se daří dobře. Byl za mnou před několika dny. Zdálo se, že se mu daří dobře. Učesaněj, oholenej, vyprané oblečení. Opilej nebyl. Dlouho se nezdržel, jenom nám chtěl poděkovat. Požádal mě, abych ti vzkázal, že kdybys potřeboval pomoc, cokoli, rád by ti to oplatil.

Tisíc euro. Chci tisíc euro.

Myslím, že tisíc euro nemá.

V tom případě se mi revanšovat nemůžce.

Následovalo další ticho. Hovory s Xavierem po telefonu jsou vždycky stejně otravné. Pomyslel jsem si: budu počítat do pěti a pak zavěším. Začal jsem odpočítávat. Došel jsem do pěti a on pořád ze sebe nic nevysoukal. Počítal jsem dál. Promluvil znovu, když jsem napočítal do osmi.

Danieli, jsi tam?

Nejsem.

Přemýšlel jsem o tom dni dole na parkovišti, o těch klucích. Všechno natáčeli.

Xaviere, dnešní mládež tohle dělává, mají kameru v mobilech. Kdybychom měli přenosné telefony s kamerami, když jsme byli kluci, dělali bychom totéž.

No jo, já vím. Jenže jim nestačí, že si to nahrávají. Potom ta videa vyvěšují na internet jako důkaz celému světu, že žijí naplno.

No a?

No co... trochu jsem hledal na internetu, hlavně na stránkách, kde se sdílejí videa. Našel jsem to.

Video z toho dne?

Přesně tak... Zastraný fakany, jak chčijou na Ávilu.

Seš si jistej?

Jasně, že jsem. Všechno je nafilmovaný. Všichni ti gauneři. Ávila. My.

My?

To video je na síti od minulého úterý. Do dneška čtyři tisíce zhlédnutí.

Pošli mi odkaz.

Zavěsili jsme. Sedl jsem za počítač. Trvalo tři minuty, než se mi e-mail od Xaviera objevil v poště. Videozáznam nesl název *Pochcanej teplouš*. Trvání deset minut čtyřicet šest sekund. Scénář v psané podobě by vypadal zhruba takto:

0:00 – Ávila leží nehybně na zemi, oči vytřeštěné, jako by věděl, co se s ním bude dít o dvě minuty později. Kolem pět kluků se zakrytými tvářemi. Stahují mu kalhoty.

0:27 – Ávila sebou neovladatelně hází jako ryba na suchu, lapá po dechu, ze scény je cítit nápor nejzasutějších Ávilových pudů.

0:42 – V záběru kamery se objevuje šestý kluk, dva kroky a zasazuje Ávilovi kopanec do hlavy. Ávila sebou přestává házet, paže obtočené kolem hlavy, bezvládné tělo na betonu. Výrostci mu konečně strhávají kalhoty i spodky. Jeden z kluků mrští Ávilovou botou směrem na kameru, zazní náraz, jak bota dopadá na střechu dodávkového auta.

1:41 – Vlečou Ávilu ke zdi. Ávila jen v zašpiněné košili leží na zemi zády ke kameře, nohy i zadnici holé.

2:06 – Jeden z mladíků si rozepíná poklopec, natáčí se ke kameře, zvedá paže a pohupuje tělem. Frantík se mu bimbá, jako by žil svým vlastním životem. Řehot filmujícího kluka nebo kohosi, kdo je velmi blízko. Kluk s obnaženým ptákem se znovu otáčí k Ávilovi, na chvíli se přestává pohybovat a pak začne močit. Proud se obloukem snáší Ávilovi nejprve mezi nohy, mladík se lehce pootáčí, aby nasměroval čůrek na Ávilův zadek. (Ávila se nehýbe, jenom leží tváří k zemi a čeká, až bude po všem. Občas se dotkne hlavy, mne si spánky ve snaze zahnat bolest.)

2:52 – Kluk domočí. Ostatní tleskají. Kluk poodejde a ztratí se ze záběru.

3:14 – Předstupuje další mladík, rozepíná si knoflíky na kalhotách. Ty se mu okamžitě svezou ke kotníkům. Vydatným, napřímeným proudem začne močit Ávilovi mezi půlky.

Almodôvare, ten sígr s vyholenou lebkou a tlustými náušnicemi v bolcích nebyl jediný, kdo se na našeho učitele matiky vymočil. Před ním udělalo totéž dalších pět. A možná, že by nebyl ani poslední, kdybychom jim já a Xavier tu zábavičku nepřekazili. Pokračujeme dál.

7:29 – Křik, záběr se roztřeše a rozostří, obraz opíše oblouk a zaměří se na auto stojící opodál za dodávkou.

7:52 – Jeden z výrostků mrští po autě plechovkou.

7:58 – Je slyšet túrování motoru.

8:00 – Jeden z kluků křikne: „Vysmahni odtud, kreténe!“

8:02 – Vozidlo vyrazí směrem k partě. Kluci se rozutečou na obě strany, jako by šlo o hru.

8:05 – Auto narazí do zadní části dodávky.

Viš, Almodôvare, já jsem sled událostí znal zpaměti, ze scénáře jsem si vybavoval každyčický okamžik, jako bychom předtím, než nás začali nahrávat, každý pohyb mnohokrát nacvičovali. Jenom mi připadalo nemožné, že ten člověk uvnitř auta, které kluky pronásledovalo, jsem opravdu já. Když jsem konečně vystoupil z auta, chci říct, když moje já na tom videu vystoupilo z auta, zadávalo se na mladíka s holou lebkou (8:26), přistoupilo k Ávilovi a sklonilo se, aby ho zvedlo (8:57), na okamžik mi blesklo hlavou, že konec videozáznamu bude možná jiný, než jak to opravdu skončilo. Ten smrad si zaslouží, abych mu dal lekci, pomyslel jsem si. No tak, do toho, Ávilovi nic není, Ávila může chvilku počkat, než dáš tomu sígrovi pořádnou nakládačku. A čekal jsem, že k tomu fakt dojde. Vteřiny plynuly, kurzor videa se blížil ke konci, kluk se zeptal „Chceš pomoct?“ (9:33) a já jsem jen čekal, až uvidím sám sebe, jak dělám krok zpátky a vrhám se na něj.

Nestalo se. Pocítil jsem svíravou úzkost a stud nad tím, že jsem nic neudělal. Jako by ve skutečnosti Ávila toho dne umřel.

10:32 – Ukládám Ávilu na zadní sedadlo, kde předtím ležela krabice s vysavačem.

10:38 – Dvě vteřiny se dívám vzhůru do kamery, ale ne přímo.

10:45 – Nastupuji do auta.

10:46 – Konec.

Video kromě názvu nedoprovázel žádný další popisek. Uživatelské jméno toho, kdo nahrávku vyvěsil na síť, znělo „nijasaurus“. Na jeho profilu to byl jediný videozáznam. Visel

na internetu necelé čtyři dny a už ho zhlédlo čtyři tisíce tři sta dva lidí. Co to bylo za lidi? Jak se na profil dostali? Předpokládal jsem, že někteří video zhlédli vícekrát. Proč? A jak to, že takový záznam vzbudil větší zájem než naše webovky?

Znovu jsem kliknul na *play*. Video se spustilo znovu od začátku – Ávila na zemi, parta kluků kolem něj mu strhává kalhoty. To už ale nebylo důležité. Všiml jsem si způsobu natáčení. Obraz se chvěl jen trochu, ruka držela mobilní telefon pevně a úhel záběru se téměř neměnil. Chlapci vstupovali a opouštěli scénu jako na divadle. Sekvence nebyla sestříhaná. Pokusil jsem se určit místo, kde se mobil při filmování přesně nacházel. No jasně, někde na střeše dodávky. Ale nahoře na dodávce byly přece dva mobily, které všechno nahrávaly. Ze kterého asi pochází videozáznam?

Snažil jsem se zjistit, Almodóvare, jestli autorem videa je tvůj syn. Je to těžké vysvětlit, ale jistým způsobem jsem byl schopen přijmout, že výjev natočil. Představ si situaci, že parta kluků najednou začne močit na nějakého muže; to člověka ale nerozhodí hned, tělem totiž začne proudit nezanedbatelná dávka adrenalinu; ten dočasně utlumí lidskou rozlišovací schopnost, v té chvíli neexistuje dobro ani zlo, jenom akce. Ale autor toho videa se jím chlubil, uběhly týdny, adrenalin už mu z těla vyprchal, a on přesto nedokázal potlačit touhu předvést video světu. To mi připadalo zavrženímhodné. Myslel jsem na Vaska: na hlavě zrzavé kudrny, jednobarevná trička bez kreseb nebo nápisů, ve tváři vždycky vstřícný výraz. Mohl vyrůst v chlapce, který toho nepotřebuje příliš namluvit, aby si získal přátele. Jak to? Je vůbec možné, že se pyšní videem, které natočil ze střechy té dodávky na parkovišti? Neměl jsem odvahu odpovědět. Proto jsem za ním šel.

Dokázal by sis to někdy představit, Almodóvare? Ty zavřený za mřížemi a já bez jasného plánu, se spoustou času, abych

slídil po tvém synovi a zkoušel přijít na to, jestli ztratil rozum nebo ne? Tys Vaska znal, až do onoho osudného dne jsi byl dobrý táta, byls mu v životě oporou. Věděls ale, že se tohle stane? Byl snad tohle důvod, proč jsi přepadl tu benzínku? Abys byl daleko, až ten den nastane? Pravda totiž je, že k tomu nemuselo dojít, kdybys byl tady. Svým mlčením se viny nezbavíš, ať už všechno dopadne jakkoli.

Myslel jsem si: promluvíím s Vaskem, položím mu pár otázek, vyslechnu si jeho odpovědi, něco mu řeknu, nic příliš otcovského, žádné kázání o morálce, jen se ujistím, že takovou hanebnost už víckrát neudělá. A pak se budu zabývat svým vlastním životem, seženu si práci, zaplatím hypotéku, vyřeším vztah s Martou. To byl dobrý Plán. Zapsal jsem si všechno do sešitu s černými deskami, jako bych uzavíral smlouvu se sebou samým.

Představoval jsem si, že se budu tvářit, jako by byla neuvěřitelná náhoda, že jsem na něj natrefil, a potom se ho zeptám na ten den na parkovišti, přičemž budu předstírat, že ta záležitost je sice důležitá, ale zase ne tolik, abych ho speciálně kvůli ní hledal. Proto jsem nešel k tobě domů, Almodôvare, ani jsem si na Vaska nepočkal u vchodu do školy. Místo toho jsem jednou v pondělí odpoledne vyčkal na hodinu, kdy obyčejně končívá vyučování, sedl jsem do auta a dal se do objíždění ulic kolem školy. Prohledával jsem místa, o nichž jsem věděl, že se tam mládež schází – hernu, bistro v ulici za obchodákem, kde prodávají hamburgery a obložené housky, obchodní středisko, park naproti hřbitovu. Všude samá omladina, někteří sami, jiní v partě, kluci posedávající na zídkách a na schodech, zevlující výrostci, kteří si vychutnávají, že je svět ještě nepotřebuje, mládež přecházející sem a tam, sice chvatně, ale ještě bez potřeby myslet na to, kterým směrem se vydat, rozjívená mládež,

strojený smích, teritoriální řehot, jako když si zvířata značkují stromky. A byli tam i zamlklí kluci s výrazem tak ponurým, že mi připadalo nemožné, aby se za těmi pohledy skrývala lidská bytost. Bylo těžké rozlišit, kdo z nich je šťastný a kdo ne. Způsob, jakým se pohybovali, nevypadal ani na chvílku přirozeně, spíše jako by je někdo naprogramoval. Jak mi byli všichni vzdálení! Dokázal jsem si vybavit sebe sama v tom věku, patnáct, šestnáct, možná sedmnáct let, ale kdybych se chtěl do těch let vrátit, nevěděl bych jak. V jistém okamžiku jsem se v posledních patnácti letech od této části sebe samého navždycky odpoutal. Stalo se ti to také, Almodóvare? Mám dojem, že pokud je mezi námi někdo, kdo by měl schopnost vrátit se v čase, aby mu znovu bylo patnáct, jsi to právě ty.

Pokračujeme dál. Namluvil jsem sám sobě, že najít Vaska bude otázkou sotva půl hodiny. Nestalo se. Kolem půl sedmé jsem zastavil před hernou. Nemohl jsem jen tak zbůhdarma plýtvat benzínem. Potajmu jsem sledoval vchod jako detektiv ve filmu. Kluci se courali sem a tam, občas si skupinka pěti nebo šesti stoupla ke vchodu na ulici pod svítící lucernu, aby si zakouřili a napili se piva, které si kupovali v minimarketu na opačné straně ulice. Všichni měli batůžky přes rameno, všichni se sluchátky na jednom uchu nebo na obou, všichni vypadali, že poslouchají hudbu, ale každý tu svou. Bylo teprve krátce po sedmé, ale obloha už byla černá jako ve dvě v noci. A byla zima, teploměr v autě ukazoval čtyři stupně. Klukům na ulici na hodině ani na počasí nezáleželo. Prostě tam zevlovali. Vzduch v autě vydržel teplý téměř hodinu, ale potom se zčistajasna ochladil. Ledová zima mi obestřela nos, začaly mě pobolívat klouby na prstech. Bylo osm a Vasco nikde. Znovu jsem nastartoval a vrátil se domů.

Následující den jsem vyrazil z domova v tutéž hodinu. Jezdil jsem čtyřicet minut a pak zastavil u parku. Přestože

byla zima, na lavičkách posedávaly skupinky mladíků. Bavili se, smáli, nebo cosi vytukávali do mobilních telefonů. Šedavá oblaka páry od úst, hustá a neprůhledná, jako by jim všem hořely plíce. Tři kluci na skejtech trénovali triky na jakési zídce, jeden z nich, ten nejmenší, by si ježděním na prkně mohl klidně vydělávat jako profesionál, mohl dobýt slávu a stát se milionářem, kdyby ovšem Portugalsko patřilo k zemím, kde jsou takové věci možné. Ti dva zbývající jen marnili čas nesprávným sportem. Synchronizovaným krokem mě minulo několik dvojic zamilovaných, drželi se za ruku a někteří se za chůze líbali s nedočkavostí, která je vysvětlitelná jedině v jejich věku. Žádný z těch chlapců nevypadal, že by byl schopen vymočít se na člověka, kdyby se k tomu naskytlá příležitost. Obyčejní kluci při obyčejných klukovských zábavách. Téměř po hodině přistoupila k autu jakási dívka. Naklonila se, nenápadně nahlédla dovnitř a pak mi posunkem naznačila, abych otevřel okénko. Měla na sobě džínovou bundu s hustou kožesinou na límci a na rukávech, na jednom z obočí *piercing* a oči přehnaně zdůrazněné černou řasenkou. Vypadala na dvacet, ale možná jí ve skutečnosti nebylo víc než patnáct. Měla hezkou tvář, která možná bude časem ještě hezčí. Možná se z té dívky stane onen typ ženy, jejíž krása, když nás míjí na ulici, až nahání strach panovačností, s jakou se zmocňuje svého okolí. Promluvila odhodlaně, ale tón hlasu přesto nezněl opravdově, spíše s příměsí strojenosti.

Máš trávu? zeptala se.

Představ si to, Almodóvare, ze všeho nejdřív mě napadlo, že odpovím ano, stavím se u Xaviera, koupím od něj pár géček, všechno nasáčkuju do deseti nebo patnácti dávek, vrátím se, zásobím všechny gaunery v parku a hotovo. Mám na tejdén vystaráno. Do prdele, vždyť si takhle můžu vydělávat na živobytí: oba přece dobře víme, co je to za nářez, ta

Xaviero va marjána, stačí, aby jednou okusili, a už nebudou chtít hulit nic jiného. Klientela na zbytek života zaručená. Jak jednoduché. Jenže život se mi ještě natolik nese-psul, tak daleko jsem ještě nedospěl.

Nemám nic, odtušil jsem.

Usmála se. Měla nehezký úsměv, teda alespoň ve srovnání s obličejem.

Dřepíš tam skoro hodinu a špehuješ nás, namítla. Jestli nemáš drogy na prodej, tak nás tutově šmíruješ a honíš si péro.

Řekla to, aniž se jí zachvěl hlas, přesně si to vybavuju. Neměla strach. Jako by pedofil, který šmíruje houf dětí a přitom masturbuje, nebylo nic, čeho by se měla bát. Rozumíš tomu, Almodôvare? Vůbec jí to nevadilo, neměla obavy, ani co by se za nehet vešlo. Jak je to možné? Kde ta holka žije, že nemá v mozku zakódovaný strach z tak bezprostředního nebezpečí? Samozřejmě, vzpomněl jsem si na Flor. Pomyslel jsem si: Flor to má v hlavě srovnanější než tohle stvoření, je rozumnější.

Chtěl jsem ze sebe vymáčkout, co tam dělám, ale nevěděl jsem, kde začít. Mělo to být snadné. Řeknu pár vět, přesně zvolím slova a ona se nad tím nedorozuměním zasměje, já se zasměju s ní a poznamenám: Děláš dobře, že jsi tak ostražitá, to víš, v dnešní době může nepozornost přijít draho, dennodenně slýcháváme nejrůznější věci, dej si ale bacha, protože dostat se do křížku s takovým pochybným týpkem nemusí být úplně nejlepší řešení. Pak jí nabídnu cigaretu, připálím jí a budeme kamarádi. Povyprávím jí o Flor a o Mateusovi, možná i o Martě. Řeknu jí, že jsem měl dva přátele, jeden z nich je zalezlej doma dýl než dvanáct let, jen jednou jedinkrát vystrčil nos, aby šel zachránit našeho matikáře, a ten druhý je ve vězení, život mu zasadil pár podpásovek a on ten tlak neustál a šlápl vedle. To se může přihodit komukoli z nás,

musíš být připravená, může se to stát i tobě. A potom bych jí vylíčil příhodu na parkovišti, řekl bych jí o Vaskovi a ona by se nabídla, že mi ho pomůže hledat. Stala by se z nás dvojice detektivů, já bych pátrání velel a ona by pracovala v utajení, poslouchala by mě s přesvědčením člověka, který si je vědom, že život dává smysl jedině tehdy, když nasloucháme tomu, co nám radí zkušenější. Byl by to hezký příběh. Jenomže já jsem nechtěl nic říkat, dostal jsem se do rozpaků. Ale ne proto, že mě považovala za pedofila, nýbrž hrůzou, abych se nerozpovídal a ona podle odmlk a podle intonace slov hned nepoznala, že jsem bez práce, vyloučený ze systému, lúžr a příživník. Já vím, Almodôvare, byla to jen obyčejná holka. Ty jsi ale první, kdo by měl chápat, co je stud. Takže si naser, kreténe.

Já jsem nic nedělal, zamumlal jsem.

A já myslím, že dělal. Ale to nevadí.

Někoho hledám.

Koho?

To není tvoje věc.

Co se stalo s tím vokýnkem?

Rozbilo se.

Měl bys tam nechat namontovat nový.

A ty by ses měla vrátit ke kámošům.

Určitě nemáš trávu?

Určitě.

A nechtěl bys koupit?

Znáš někoho, kdo prodává? zeptal jsem se se smíchem.

Zasmála se také. Odpověděla:

Jasně, že znám. Sebe.

Ty dealuješ?

Brácha jezdí každéj druhej měsíc do Maroka. Po tom zelí, který odtamtud vozí, budeš lítat jako seječek.

Vytáhla ruku z kapsy, v prstech držela bílý sáček. Přes neprůhledný plast nebylo vidět, co je uvnitř. Chladným vzduchem ve voze to však začpělo, jako by marjánka vyrůstala všude přímo ze sedadel.

Uděláme to následovně, navrhla. Tohle si necháš. Na účet podniku. A zítra, až zas přijdeš šmírovat kluky, aby sis ho vyhonil, zakouříš si tuhle sračku. Budeš čumět, jak si to užiješ.

Pak mi hodila sáček do klína a ruku si znovu strčila do kapsy.

Já to nechci.

Ale chceš, pronesla mateřsky, jako by ze všech nejlíp znala moje nejnítěrnější potřeby. Potom dodala: Bývám tady každý den touhle dobou. Stav se, kdy budeš chtít.

Protáhla se, aniž vyndala ruce z kapes, a bunda se jí přitom rozevřela, jako by pod ní měla křídla. Pak odešla pryč, pomalu, teniskami šourala o mokrou zem, hlavu lehce zakloněnou, aby jí déšť smáčel tvář. Vypadala jako někdo, kdo je vysílený po celodenní práci, kdo myslí jenom na to, jak přijde domů, povečeří, koukne se na seriál a pak brzo ulehne a bude spát bezesným spánkem. Připadala mi třikrát starší, než ve skutečnosti byla.

Almodôvare, vždycky se najde člověk, který si myslí, že je chytřejší než zbytek smrtelníků. Všichni jsme se snažili v životě si to nějak srovnat, čelili jsme spoustě překážek, které se nám postavily do cesty, problémy se na naši hlavu valily, jako by po nás kdosi házel kamením nebo shnilým ovocem. Většina z nás se nemohla ani zastavit, aby si oddechla a promyslela, jak věci vyřešit, čas byl jen další z řady nesnází. Neměli jsme jinou možnost než nezastavovat a jít pořád dál, pokračovat podle našeho nejlepšího vědomí a svědomí po cestě, která byla před námi, a doufat, že na konci nás čeká něco jako zadostiučinění.